

INSPIRUJĄCE PRAKTYKI W DZIEDZINIE INTEGRACJI MIGRANTÓW

przykłady dobrych praktyk
z Republiki Czeskiej, Polski, Izraela i Europy

Marie JELÍNKOVÁ (red.)

INSPIRUJĄCE PRAKTYKI W DZIEDZINIE INTEGRACJI MIGRANTÓW

przykłady dobrych praktyk
z Republiki Czeskiej, Polski, Izraela i Europy

Redakcja: Marie JELÍNKOVÁ

Wydane przez Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Karola, Smetanovo
nábřeží 6, 110 01 Praha 1, <https://fsv.cuni.cz>

Autorzy: Marie JELÍNKOVÁ, Karin AMIT, Sinem YILMAZ, Agnieszka
BIELEWSKA, Ewa ŚLĘZAK-BELOWSKA, Mariola MAMCARCZYK,
Kamil MARSZYCKI

Tłumaczenie z języka angielskiego: Agnieszka SROKOSZ

Projekt graficzny: Blanka KLIMEŠOVÁ

© Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Karola, 2024

ISBN 978-80-87404-77-5

**Finansowane przez
Unię Europejską**

Niniejsza publikacja jest jednym z rezultatów projektu Integracja migrantów przez edukację (MINTE), finansowanego przy wsparciu Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+. Niniejsza publikacja odzwierciedla wyłącznie poglądy autorów, a Komisja nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych w niej informacji.

Spis treści

LISTA SKRÓTÓW	3
WSTĘP.	4
REPUBLIKA CZESKA.	6
Česky levou zadní: Kurs przygotowawczy dla młodych migrantów do nauki w szkole średniej.	7
Projekt Uczmy się razem i korepetycje online dla dzieci-migrantów	12
Pracownicy międzykulturowi w instytucjach publicznych, szkołach i szpitalach	16
Podręcznik dotyczący lokalnej integracji migrantów w Republice Czeskiej	20
Strona internetowa: Lekarze dla Ukrainy	24
Ukraińscy uchodźcy w praskiej dzielnicy i gminie miejskiej Vinoř	27
POLSKA	32
Ola, Borys i ich nowi przyjaciele.	33
Centrum Spotkań Kraków	36
Projekt mediacji szkolnej i rówieśniczej: Mediacja buduje relacje.	38
Fundacja Ocalenie.	41
Pakiet startowy: przewodnik dla rodziców i uczniów	44
Day Care Kraków	47
IZRAEL.	50
TechforChanges	51
HIAS (Hebrajskie Stowarzyszenie Pomocy Imigrantom).	54
Zav Hasha'ah – "Sytuacja krytyczna"	58
Międzynarodowa Wspólnota Chrześcijan i Żydów (Fundusz Yedidut).	62
Nof HaGalil	65
Agencja Żydowska dla Izraela – program Selah	68
EUROPA	72
I-WELCOME	73
IncluCities	76
Program Integracja dzieci dotkniętych migracją (ICAM)	80
Hotel Magdas	83
NOWE ABC Networking w świecie edukacji: przekraczanie granic w celu budowania społeczności.	86
Matki z sąsiedztwa (Bydelsmødre).	91
NOTKI BIOGRAFICZNE	96

Lista skrótów

ADHD	zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi
AIM	Stowarzyszenie na rzecz integracji i migracji
CEMR	Rada Gmin i Regionów Europy
FAMI	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji
IDF	Sily Obronne Izraela
IT	Technika informatyczna
MINTE	Integracja migrantów przez edukację
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PESEL	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności
SEL	społeczno-emocjonalne uczenie się
TCN	obywatel kraju trzeciego
UE	Unia Europejska
UNHCR	Wysoki komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw uchodźców
UNICEF	Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci
ZSRR	Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

Wstęp

Choć migracja jest procesem wpisanym w cywilizację człowieka od zarania dziejów, to obecnie coraz częściej jest postrzegana negatywnie. Liczba migrantów na świecie rzeczywiście rośnie, ale rośnie znacznie mniej gwałtownie, niż mogłoby się wydawać z relacji mediów i wypowiedzi polityków. W 1960 roku migranci stanowili 2,7 % światowej populacji, a w 2020 roku było to około 3,6 % (ONZ, 2024). Wraz ze wzrostem populacji ludzi na świecie znacznie wzrosła bezwzględna liczba migrantów. Od przełomu tysiącleci wzrost liczby migrantów był najbardziej intensywny w Azji i Europie (ibid.).

Współczesne społeczeństwo zmagają się z dużą liczbą gwałtownych zmian, czy to spowodowanych globalizacją, czy różnego rodzaju kryzysami. Umiejętność stawiania czoła tym zmianom zależy nie tylko od gotowości władz czy zaplecza materialnego i technologicznego, ale także od spójności społecznej naszych społeczeństw, poczucia wzajemności oraz umiejętności porozumienia się co do wspólnych celów i środków do ich osiągnięcia. Ponieważ spójność społeczna opiera się na wielu czynnikach i ma dynamiczny charakter, migrantom może nie być łatwo zintegrować się z nowym społeczeństwem. Jednocześnie akceptacja nowych członków może nie być łatwa również dla społeczeństwa większościowego. Praktyka pokazuje jednak, że poza właściwym spełnieniem warunków strukturalnych, takich jak warunki zamieszkania, istotne jest to, czy i w jaki sposób nowo przybyli spotykają się z dłuższymi osiedlonymi już mieszkańcami. Osobiste doświadczenia, spotkania i tworzenie zwyczajnych relacji są kluczem do tworzenia więzi społecznych, bez których spójne społeczeństwo nie może istnieć.

Integracji migrantów ze społeczeństwami przyjmującymi nie można osiągnąć bez wysiłku obu stron. Często proces ten jest całkowicie spontaniczny, ale czasem konieczna jest zachęta i wsparcie. Wiele inicjatyw integracyjnych ma charakter „oddolny” i jest reakcją na zaistniałą sytuację. Często są to świetne działania, które pomagają jak najlepiej osiągnąć zamierzony cel. Ale nierzadko zdarza się także poszukiwanie szlaków, które już zostały przetarte gdzie indziej, tworzenie złożonych programów już funkcjonujących w innych miejscach lub niepotrzebna rezygnacja wobec zaistniałej sytuacji.

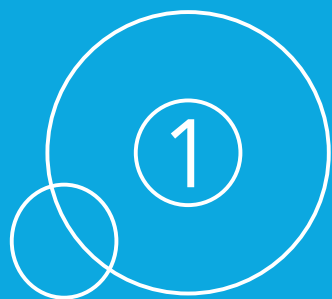
Dlatego ten podręcznik prezentuje 24 inspirujące praktyki o charakterze innowacyjnym w dziedzinie integracji migrantów, które zostały wypróbowane i przetestowane i przyniosły bardzo pozytywne rezultaty. Przy wyborze tych praktyk kierowano się faktem, że choć zostały one opracowane w konkretnym kontekście, stosunkowo łatwo można je przenieść do innych środowisk. Większość przedstawionych tutaj inspirujących praktyk była wdrażana przez długi czas, ale kilka z nich to konkretna odpowiedź na przybycie ukraińskich migrantów. Miały one niezwykle pozytywny wpływ i są warte szczególnej uwagi.

Choć podręcznik skierowany jest głównie do osób zawodowo pracujących w samorządach lokalnych, wierzymy, że może być przydatny również ekspertom i każdemu, kogo interesuje tematyka lokalnej integracji migrantów. Przedstawione inspirujące praktyki dotyczą działalności gmin, szkół, organizacji pozarządowych i osób indywidualnych. Inspirujące praktyki dotyczą działań w różnorodnych obszarach, takich jak edukacja, praca, dostęp do zdrowia, sytuacja kobiet, dzieci i starszych migrantów.

Zbiór inspirujących praktyk z zakresu integracji migrantów powstał w ramach projektu MINTE (Integracja migrantów przez edukację), w którym biorą udział partnerzy z Republiki Czeskiej, Polski, Izraela i Belgii. W publikacji przedstawiono zatem dobre praktyki z krajów, których doświadczenia w zakresie integracji migrantów są w naszym regionie mniej znane. Osiem inspirujących praktyk pochodzi z Republiki Czeskiej, osiem z Polski, osiem z Izraela, a ostatnie osiem z różnych części Europy.

Mamy nadzieję, że ta publikacja pomoże przekazać to, co w zakresie integracji sprawdziło się na poziomie lokalnym i zainspiruje innych do podobnych działań.

Marie JELÍNKOVÁ
koordynatorka projektu MINTE

REPUBLIKA CZESKA

Česky levou zadní¹: Kurs przygotowawczy dla młodych migrantów do nauki w szkole średniej

Marie JELÍNKOVÁ

W Republice Czeskiej brakuje systematycznego wsparcia dla dorastających migrantów, którzy nie znają dostatecznie języka czeskiego, a którzy chcą się tu uczyć w szkole średniej. Ze względu na bariery językowe, społeczne, kulturowe i administracyjne często nie rozpoczynają nauki w szkole średniej lub rezygnują stosunkowo szybko po rozpoczęciu nauki. Organizacja META, która od 2006 roku świadczy usługi doradcze migrantom, od 2016 roku organizuje [coroczny kurs przygotowawczy do nauki w szkole średniej](#). Kurs jest wyjątkowy nie tylko dlatego, że jako pierwszy w Republice Czeskiej za grupę docelową przyjął migrantów, ale także dlatego, że w praktyczny sposób łączy naukę języka z edukacją przedmiotową. Jego celem jest nauczenie uczniów pracy z bardziej złożonymi, specjalistycznymi tekstami, z którymi mogą się spotkać w szkole średniej. Ponadto kurs opiera się na szerokiej gamie specjalnie opracowanych materiałów dydaktycznych i obejmuje poradnictwo społeczne, które umożliwi młodym migrantom przejście przez proces rekrutacji do szkół średnich, a także poznanie dostępnych w Republice Czeskiej możliwości nauki i kariery.

W 2017 r. w Republice Czeskiej było 10 328 migrantów w wieku 15–19 lat, którzy nie uczęszczali do szkoły średniej. W związku z wojną w Ukrainie

¹ Znaczenie: Czeski jest jak bułka z masłem.

i przybyciem do Czech prawie 400 000² Ukraińców, ich liczba w latach 2017–2022 wzrosła ponad pięciokrotnie, osiągając 56 578³. Chociaż część z nich może nadal uczyć się w szkole podstawowej, dziesiątki tysięcy młodych migrantów nie uczęszcza do czeskich szkół średnich. Oprócz trudności w poruszaniu się po czeskim systemie edukacji i procesie rekrutacji do szkół średnich, migranci, którzy ukończyli choćby niewielką część nauki w Republice Czeskiej, stają przed standardowym egzaminem wstępnym do szkół średnich, który obejmuje wymagający test z języka czeskiego⁴. Jednak ze względu na niedostateczne przygotowanie językowe w szkołach podstawowych rzadko zdają ten egzamin. W Republice Czeskiej całkowicie brakuje systematycznego wsparcia językowego dla uczniów, którzy nie rozpoczęli nauki w szkole średniej ze względu na bariery językowe, a uczniom z ograniczoną znajomością języka czeskiego w ramach zajęć w szkołach średnich zapewnia się jedynie minimalną pomoc.

Z tych powodów [META](#), organizacja wspierająca młodych migrantów w Republice Czeskiej, zdecydowała się stworzyć kurs przygotowawczy do nauki w szkołach średnich. W 2016 roku, po kilku latach bezskutecznego składania wniosków, META wraz ze swoją organizacją partnerską Centrum Integracji Cudzoziemców otrzymała niezbędne wsparcie od Fundacji Velux na realizację kursu. Głównym celem kursu, który trwa już ósmy rok, jest umożliwienie uczniom, którzy mają bardzo słabą znajomość języka czeskiego, zdania

egzaminu wstępnego do wybranej przez siebie szkoły średniej. Warunkiem uczestnictwa w kursie jest wcześniejsze złożenie wniosku o przyjęcie do szkoły.

Kurs przygotowawczy odzwierciedla strukturę roku szkolnego i trwa od września do czerwca, od poniedziałku do piątku i obejmuje 1080 godzin zajęć. Uczniowie podzieleni są na dwie klasy, w każdej z nich może się znajdować maksymalnie 12 uczniów. Kurs prowadzony jest w całości w języku czeskim, dzięki czemu jest odpowiedni dla zróżnicowanej językowo grupy uczniów. W początkowej fazie nacisk położony jest na budowę podstawowych umiejętności językowych. Kończy się ona egzaminem na poziomie biegłości A2. Dalsza część kursu (od stycznia do czerwca) skupia się na osiągnięciu poziomu B1 i opanowaniu podstaw języka nauczania, i jest wsparta przekazaniem podstaw czterech przedmiotów nauczanych w języku czeskim: historii, geografii, nauk ścisłych i wiedzy o społeczeństwie. Szczególny nacisk kładziony jest na rozumienie tekstów i kształtowanie umiejętności prowadzenia dyskusji w oparciu o zdobytą wiedzę. Dodatkowo uwzględniono naukę matematyki, ze szczególnym naciskiem na zrozumienie problemów tekstowych, które są integralną częścią egzaminów wstępnych do szkoły średniej. Druga połowa kursu kończy się egzaminem językowym, który ocenia nie tylko biegłość językową, ale także zrozumienie treści przedmiotów omawianych w trakcie semestru. Pomyślne ukończenie kursu zapewnia uczniom uzyskanie certyfikatu oraz zwrot wpłaconej na początku kaucji. Współpraca między pracownikami socjalnymi z uczestniczących organizacji, uczniami, rodzicami i nauczycielami jest integralną częścią kursu. Wolontariusze udzielają także korepetycji z różnych przedmiotów. Ponadto kurs obejmuje wycieczki i wydarzenia kulturalne, które mają na celu zapoznanie uczniów z nowym otoczeniem i utrwalenie nabytej wiedzy.

Proces rekrutacji na kurs jest wieloetapowy. Polega na złożeniu listu motywacyjnego, udziale w lekcji modelowej, poddaniu ocenie biegłości językowej i rozmowie z pracownikiem socjalnym. Celem tego procesu selekcji jest zebranie zróżnicowanej językowo grupy zmotywowanych uczniów, którzy pomyślnie ukończą kurs. Ponadto początkowy kurs adaptacyjny, regularne zajęcia w klasie i zajęcia grupowe odgrywają zasadniczą rolę w motywowaniu uczniów do zaangażowania się w kurs oraz jego ukończenie, wzmacniając poczucie jedności i wsparcia wśród uczestników.

2 Według stanu na 2 marca 2024 r. w Republice Czeskiej zarejestrowanych było 386 388 uchodźców z Ukrainy. Źródło: <https://migracnikonsorcium.cz/cs/data-statistiky-a-analyzy/statisticka-data-o-migraci>

3 Wynik uzyskano porównując liczbę cudzoziemców w wieku 15–19 lat przebywających w Republice Czeskiej w 2022 r. (70 706) z liczbą cudzoziemców przyjętych do szkół średnich w roku szkolnym 2022/2023 (14 128). Źródła: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp> i <https://csu.gov.cz/docs/107508/a40367ba-b820-3014-9f63-6f9bafa3d0e4/290027230108.pdf?version=1.0>

4 Uczniowie przyjeżdżający bezpośrednio z zagranicy mogą wnioskować o zwolnienie z testu językowego i zastąpienie go rozmową kwalifikacyjną, której poziom językowy i treść zależy od postawy dyrektora lub dyrektorki szkoły. Uczniowie ci nie są zwolnieni z egzaminu wstępnego z matematyki, który składa się głównie z zadań tekstowych.

Podczas kursu wykorzystywana jest szeroka gama oryginalnych materiałów dydaktycznych, wśród których kluczową rolę odgrywają podręczniki *Levou zadní I* (2018), *Levou zadní II* (2024) i *Levou zadní III* (w wersji pilotażowej). Z podręcznika *Levou zadní I* uczniowie korzystają w pierwszym trymestrze zajęć, natomiast z dwóch kolejnych tomów korzystają przez pozostałą część roku szkolnego. Podręczniki zawierają sekcję glosariuszy, w której uczniowie mogą zamieszczać adnotacje dotyczące znaczeń słów w ich języku ojczystym, a także przewodnik umożliwiający uczniom samodzielne skuteczne poruszanie się po tekście. Uzupełnieniem podręcznika *Levou zadní I* jest zeszyt ćwiczeń, poradnik do konwersacji oraz inne materiały uzupełniające (np. audio poradniki, poradniki dla nauczyciela, testy praktyczne) dostępne na stronie ceskylevouzadni.cz. Obszerny podręcznik gramatyki zawierający zasady i tabele służy uczniom jako całoroczny podręcznik. Ponadto uczniowie korzystają z dostępu do internetowej platformy edukacyjnej Levou zadní online, zawierającej arkusze ćwiczeń, ćwiczenia interaktywne i testy powtórkowe. Zainteresowani mogą również skorzystać z bezpłatnej aplikacji mobilnej *Čeština levou zadní* do ćwiczeń gramatycznych i słownictwa. Z tych narzędzi internetowych powszechnie korzystają zarówno nauczyciele języka czeskiego jako drugiego języka, jak i ich uczniowie, a także osoby uczące się samodzielnie. Wszystkie materiały są starannie zaprojektowane, z przejrzystą i interesującą grafiką, i skupiają się na praktycznych tematach istotnych w codziennym życiu młodych migrantów, takich jak poruszanie się po wspólnych przestrzeniach życiowych, edukacja seksualna, a także technologie cyfrowe i media społecznościowe.

Jeśli chodzi o wskaźnik sukcesu uczniów i ogólne wyniki w nauce, obecnie nie są dostępne kompleksowe statystyki z poprzednich lat. Organizatorzy kursu pracują jednak nad udoskonaleniem metod gromadzenia danych na potrzeby przyszłej oceny. Jako przykład ilustrujący można podać dane z ostatniego roku szkolnego (2022/2023). Z 24 uczniów, którzy przystąpili do kursu, 22 go ukończyło, a 20 z nich zostało przyjętych na dalszą naukę w szkołach średnich.

Począwszy od roku szkolnego 2023/2024, kurs rozszerzył swój zasięg poza Pragę, obejmując regiony Południowych Moraw i Pilzna, potraając roczną dostępność miejsc. Zespół META starannie wybrał organizacje partnerskie, skupiając się przede wszystkim na doradztwie zawodowym, a nie na nauczaniu języków. Przekazali im know-how dotyczące organizacji kursu,

jego treści i kompleksowego wsparcia. Podczas gdy w stolicy chętnych do udziału w kursie było więcej niż dostępnych miejsc, w regionach organizacje partnerskie stanęły w pierwszym roku przed zupełnie innym wyzwaniem – obsadzenia wszystkich miejsc na kursach i zapewnienia zróżnicowanej językowo społeczności uczniów. Jest to bezpośrednio związane z mniejszą liczbą uczniów obcokrajowców na tych terenach. Niemniej jednak ostatecznie udało się zebrać komplety uczniów na kursy w regionach.

Po kursie przygotowawczym następują dalsze kursy doskonalenia języka czeskiego organizowane przez META dla uczniów szkół średnich oraz dwuletnie przygotowanie do czeskiego egzaminu maturalnego. Ponadto META nawiązała współpracę z częścią szkół średnich, do których uczęszczają uczniowie kursu językowego. W szkołach stopniowo budowane są różne formy wsparcia, takie jak system koleżeński czy dostosowane do indywidualnych potrzeb wsparcie dla nauczycieli. Organizacja kursu językowego była także inspiracją dla kilku szkół średnich w Pradze. Stworzyły one klasy przygotowawcze dla uczniów, którzy ukończyli szkołę podstawową, ale nie dostali się do szkół średnich. Długoterminowym celem META jest zatem włączenie rocznego kursu językowego do czeskiego systemu szkolnictwa.

Czerpiąc z ośmioletniego doświadczenia w prowadzeniu zajęć, organizatorzy kursu sugerują, że organizacje zainteresowane realizacją podobnego programu powinny dążyć do utworzenia grup uczniów o różnych korzeniach językowych. Taka różnorodność zachęca uczniów do aktywnego angażowania się w język, którego się uczą, w codziennych interakcjach w klasie. Podkreślają także znaczenie rozwijania poczucia wspólnoty wśród uczniów poprzez kurs adaptacyjny, zajęcia w klasie i zaangażowanie w działania pozalekcyjne, by kultywować w ten sposób środowisko szacunku i wsparcia. Wreszcie zwracają uwagę na konieczność dostosowania treści tematycznych zajęć do zainteresowań i wymagań młodych migrantów.

Projekt Uczmy się razem i korepetycje online dla dzieci-migrantów

Marie JELÍNKOVÁ

Chociaż czeskie szkoły podstawowe oferują wsparcie dzieciom uczącym się języka czeskiego, czas przeznaczony na tę naukę jest często niewystarczający przez co wielu uczniów potrzebuje dodatkowego, czasem trudno dostępnego, wsparcia językowego i edukacyjnego. Projekt [Uczmy się razem](#) jest jedną z kilku inicjatyw mających na celu wspieranie włączania szkół i pomoc dzieciom- migrantom. W artykule szczegółowo opisano jedno z jego kluczowych działań: korepetycje online dla dzieci-migrantów. Za pośrednictwem tej platformy uczniowie potrzebujący pomocy zostają połączeni z wolontariuszami, którzy decydują się na świadczenie wsparcia za pośrednictwem platform cyfrowych.

W 2021 r. w czeskich szkołach podstawowych wprowadzono nowe wsparcie strukturalne na rzecz nauczania dzieci-migrantów języka czeskiego. Wymagane przez prawo wsparcie obejmuje obowiązkowe szkolenie językowe dla dzieci nieczeskojęzycznych trwające do 200 godzin w pierwszym roku ich pobytu. Tymczasem, choć szkoły kwalifikowały się do otrzymania środków na zorganizowanie kursów języka czeskiego i innych działań wspierających, ich realizacja w dużej mierze zależała od inicjatywy poszczególnych nauczycieli i kierownictwa szkoły. Chociaż obecne wsparcie językowe jest dla wielu uczniów niewystarczające, kwestia ta zyskała duże zainteresowanie, zwłaszcza po napływie ukraińskich uchodźców. Szkoły podstawowe, które w przeszłości były bardziej otwarte na migrantów, często łączą wsparcie strukturalne ze współpracą z organizacjami pozarządowymi, które od dawna pracują nad poprawą sytuacji dzieci mieszkających w Republice Czeskiej ale władających innym językiem ojczystym.

Celem projektu Uczmy się razem⁵ jest wspieranie integracji uczniów z różnymi językami ojczystymi w dwóch szkołach podstawowych w Pradze. Wśród czterech głównych działań projektu, zdecydowanie wyróżnia się koncept korepetycji online. Pomysł korepetycji on-line dla dzieci-migrantów zrodził się w czasie pandemii Covid-19 w Stowarzyszeniu na rzecz integracji i migracji (AIM), jednostce wdrażającej projekt. Gwałtowny wzrost zainteresowania korepetycjami spowodował rozszerzenie oferty, któremu towarzyszyła stopniowa profesjonalizacja: ustalono jasne wytyczne współpracy, przeszkolono wolontariuszy, udostępniono cenne materiały dydaktyczne i strategie, a wolontariusze otrzymali spersonalizowane wsparcie i wskazówki.

Korepetycje online spotkały się z bardzo pozytywnym odzewem zarówno ze strony uczniów, ich nauczycieli, jak i samych korepetytorów, a popyt na nie utrzymywał się nawet po ustąpieniu pandemii. Początkowo zainteresowanie dotyczyło głównie dodatkowych korepetycji mających pomóc w nadgonieniu materiału, ale stopniowo Stowarzyszenie AIM zaczęło oferować szkołom korepetycje online jako narzędzie sprzyjające włączeniu społecznemu. Co więcej, Stowarzyszeniu udało się pozyskać dość niekonwencjonalną grupę wolontariuszy. Korepetycje online mają tę zaletę, że eliminują potrzebę podróży, dzięki czemu są wygodne dla wolontariuszy z obszarów wiejskich lub dla tych, którzy nie chcą spędzać czasu na dojazdach.

Stowarzyszenie AIM woli angażować w zajęcia uczniów-migrantów ze szkół, z którymi współpracuje, gdzie korepetycje online stanowią jedno z głównych działań na rzecz włączenia społecznego. Inne działania zwykle dotyczą nawiązywania współpracy ze szkołą, badania potrzeb zarówno szkoły, jak i uczniów-migrantów, szkolenia nauczycieli i angażowania pracowników międzykulturowych. W ramach tych działań nauczyciele zapoznają się z usługą korepetycji prowadzonych online przez wolontariuszy dla uczniów-migrantów, a następnie łączą się z korepetytorami w celu wspólnego ustalenia treści zajęć i tego, w jaki sposób będą one uzupełniać nauczanie w szkole podstawowej.

5 Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych, w ramach Programu Operacyjnego Praga – Bieguna Wzrostu Republiki Czeskiej.

Sesje korepetycji, trwające zazwyczaj 1–3 godzin tygodniowo, odbywają się w zaplanowanych odstępach czasu przy użyciu różnych platform internetowych, takich jak Google Meet. Postęp sesji korepetycji jest skrupulatnie dokumentowany poprzez regularne raporty dostarczane przez wolontariuszy, z cennym wkładem uczniów, ich rodziców i nauczycieli. Wspólny folder jest często wykorzystywany do śledzenia działań prowadzonych z uczniami przez wolontariuszy, podczas gdy nauczyciele mogą udostępniać istotne informacje, które uważają za niezbędne z punktu widzenia nauczycielskiej praktyki. Poziom zaangażowania nauczycieli różni się jednak znacznie w zależności od ich indywidualnych chęci i motywacji. Ponadto zainteresowanie rodziców sesjami korepetycyjnymi pozostaje stosunkowo niskie.

Rekrutacja wolontariuszy odbywa się głównie za pośrednictwem strony internetowej i profilu Stowarzyszenia AIM na Facebooku. Chociaż zapotrzebowanie na korepetycje jest nieco większe niż ich dostępność, większość zainteresowanych osób udaje się na nie zapisać. Każdy wolontariusz przechodzi kompleksowe szkolenie na temat skutecznego współdziałania z uczniami-migrantami i musi przestrzegać szczegółowych wytycznych określonych w umowie wolontariackiej. Podczas procesu szkolenia wolontariusze otrzymują wsparcie i wskazówki od metodyka specjalizującego się w pracy z uczniami posługującymi się innym językiem ojczystym oraz koordynatora wolontariatu. Koordynator utrzymuje także kontakt z uczniami objętymi korepetycjami, ich rodzicami i nauczycielami, którzy decydują się na częściowe zaangażowanie w proces korepetycji. W pierwszych tygodniach korepetycji wolontariusze mogą napotkać drobne wyzwania, często związane z kwestiami technicznymi, strukturą lekcji i dostosowaniem do oczekiwań. Dzieje się tak zwłaszcza w przypadku wolontariuszy, którzy po raz pierwszy uczą dzieci z innym językiem ojczystym. Potrzeba czasu, aby znaleźć sposób na włączenie angażujących elementów lekcji do niezbędnej praktyki. Na szczęście wolontariusze mają dostęp do rekomendacji i gotowych materiałów ułatwiających proces korepetycji. Wielu wolontariuszy wykazuje kreatywność w podejściu do nauczania, szeroko wykorzystując interaktywne metody i narzędzia internetowe.

Po wstępnym wyjaśnieniu procedur korepetycji, po około sześciu miesiącach trwania programu, oceny konsekwentnie odzwierciedlają pozytywne opinie zarówno ze strony korepetytorów, jak i uczniów. Doświadczenie podkreśla konieczność dostosowania oczekiwań nauczycieli do podejścia wolontariu-

szy, jako niezbędne wskazując skupienie się na doskonaleniu umiejętności komunikacyjnych uczniów w języku czeskim, a nie wyłącznie na przeglądaniu materiałów szkolnych. Ważne jest, by wziąć pod uwagę perspektywę uczniów, którzy często cenią sobie możliwość nawiązania dialogu, szukania wyjaśnień w przypadku niejasnych pojęć i bardziej interaktywnego podejścia do nauki języka czeskiego czy innych przedmiotów. Dlatego korepetycje online służą jako platforma nie tylko do poprawy znajomości języka, ale także do nieformalnego wprowadzenia uczniów w czeskie niuanse kulturowe i system edukacji. W praktyce wolontariusze pełnią rolę „partnerów” lub „przewodników” uczniów, zapewniając wsparcie dostosowane do ich indywidualnych potrzeb i możliwości.

Koncepcja korepetycji online służy jako pomost łączący wolontariuszy z uczniami z całej Republiki Czeskiej, którzy mają ograniczoną znajomość języka. Podejście to skutecznie uwzględnia wymagania dotyczące wsparcia językowego i wiedzy uczniów posługujących się innym językiem ojczystym, jednocześnie wykorzystując wiedzę specjalistyczną wolontariuszy. Co więcej, model korepetycji online charakteryzuje się niskim obciążeniem finansowym. Nie można jednak zapominać o kluczowej roli koordynatora wolontariatu, jasno określonych protokołach korepetycji, bieżącej ocenie oraz dostępie do zasobów metodologicznych i instruktażowych. Chociaż korepetycje online mogą funkcjonować niezależnie, ich prawdziwy sukces polega na integracji jako wspólnym wysiłku mającym na celu wspieranie włączania w szkołach. W praktyce korepetycje online wykazały swoją skuteczność jako jedno z kilku działań mających na celu budowanie bardziej włączającego środowiska szkolnego.

Pracownicy międzykulturowi w instytucjach publicznych, szkołach i szpitalach

Marie JELÍNKOVÁ

Obecność pracowników międzykulturowych, którzy pomagają migrantom w kontaktach z instytucjami publicznymi w Republice Czeskiej, jest od dawna inicjowana przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Dziś niektóre miasta, szpitale i szkoły korzystają z usług tego już ugruntowanego zawodu. Świadczone usługi są pozytywnie oceniane, a liczba pracowników międzykulturowych wzrasta (nie tylko w związku z przybyciem ukraińskich uchodźców), mimo że ich działalność w dalszym ciągu jest finansowana głównie dzięki różnym projektom.

Istotą pracy międzykulturowej jest ułatwianie wzajemnej komunikacji między migrantami, społeczeństwem większościowym i instytucjami publicznymi. Pracownicy międzykulturowi (w innych krajach nazywani także mediatorami społeczno-kulturowymi) często mają doświadczenie związane z migracją, mieszkają w Republice Czeskiej od dłuższego czasu, biegle władają językiem czeskim oraz znają zwyczaje i system zarówno czeski jak i swych krajów rodzinnych. Dzięki znajomości obu społeczeństw i języków pracownicy międzykulturowi mogą nie tylko zapewniać tłumaczenia ustne i porady, ale także zapobiegać nieporozumieniom, wyjaśniać źródła wszelkich odmiennych oczekiwań i pomagać w przezwyciężaniu barier psychologicznych zarówno u migrantów, jak i pracowników instytucjonalnych. Dodatkowo oferują podstawowe poradnictwo społeczne w języku czeskim i innych językach, udostępniają kontakty poradnictwa specjalistycznego oraz udzielają informacji o życiu w Republice Czeskiej, a także tych dotyczących odmiennych kultur i zwyczajów.

Obecnie w Republice Czeskiej praca międzykulturowa stała się uznanym zawodem, który można wykonywać po odbyciu kilkutygodniowego szkolenia zakończonego egzaminem kwalifikacyjnym. Zawód pracownika międzykulturowego jest wymieniony w Krajowych Ramach Kwalifikacji i Krajowych Ramach Zawodów i zawiera określony opis niezbędnych kompetencji. Powołane do życia, a następnie po kilku latach rozwiązane Stowarzyszenie Pracy Międzykulturowej stworzyło niezbędne materiały metodyczne, natomiast organizacje pozarządowe prowadzą szkolenia i egzaminy zawodowe. Jednakże początkowe wysiłki mające na celu stworzenie takiego stanowiska, podejmowane głównie przez migrantów, nie spotkały się z wystarczającym odzewem, głównie ze względu na niewielką świadomość płynących z niego korzyści oraz brak niezbędnego systemu szkoleń. Rozwojowi zawodu pomogły nieustające negocjacje z kluczowymi instytucjami, staże tematyczne dla pracowników organizacji pozarządowych i instytucji publicznych za granicą, gdzie powszechnie korzysta się z usług pracowników międzykulturowych (np. w Portugalii czy Wiedniu) oraz stworzenie akredytowanego modelu kształcenia.

Pracownicy międzykulturowi pracują głównie w organizacjach non-profit, oferując towarzyszenie klientom lub partnerom podczas rozmaitych spotkań i wizyt. Coraz częściej pracują też jednak w oddziałach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, gdzie migranci załatwiają sprawy pobytowe, w urzędach gmin, zakładach opieki zdrowotnej i szkołach. Pracownicy międzykulturowi często pracują jako pracownicy zewnętrzeni, ale są też tacy, którzy znaleźli zatrudnienie jako pracownicy etatowi. Głównie projektowe finansowanie umożliwia obecnie świadczenie bezpłatnych usług pracowników międzykulturowych zarówno instytucjom, jak i migrantom, jednak uzależnienie od takiego rodzaju finansowania znacząco wpływa na dostępność usług. Dlatego niektóre miasta, np. Praga, publikują na swoich stronach internetowych zaktualizowaną listę dostępnych pracowników międzykulturowych, aby ułatwić do nich dostęp.

Zatrudnienie pracowników międzykulturowych w ramach projektów wzrosło także w drugim co do wielkości czeskim mieście, Brnie. Podobnie jak w innych przypadkach, pracownicy międzykulturowi początkowo spotkali się z chłodnym przyjęciem, ale pozytywne doświadczenia z efektów ich pracy i świadomość, że stanowi ona ułatwienie dla wielu wydziałów urzędu miasta, stopniowo doprowadziły do ich pełnej akceptacji. Dodatkowo miasto zyska-

lo znacznie lepszy przegląd mieszkańców z doświadczeniami migracyjnymi. Po kilku latach tę dobrą praktykę przyjęły również Południowe Morawy, administracyjny region, w którym znajduje się Brno.

Z biegiem lat pracownicy międzykulturowi stali się motorem rozwoju w wielu obszarach pracy międzykulturowej. W placówkach służby zdrowia najczęściej wyjaśniają różnice w systemach opieki zdrowotnej lub innych procedurach leczniczych, zapewniając jednocześnie usługę tłumaczenia ustnego. Ich umiejętności są też coraz częściej wykorzystywane w szkołach, gdzie oferują bezpośrednie wsparcie dzieciom posługującym się różnymi językami ojczystymi, a jednocześnie służą jako źródło informacji dla rodziców i pracowników oświaty. Ich działalność w szkołach skupia się na tłumaczeniu ustnym podczas indywidualnych spotkań, narad z rodzicami czy zapisów do szkoły. Dodatkowo często pomagają wyjaśnić i pokonać różnice społeczno-kulturowe, których świadomość i poznanie są kluczowe dla wzajemnego zrozumienia. Konkretny zakres ich pracy zależy od tego, czy pracownik międzykulturowy jest zatrudniony bezpośrednio przez szkołę (często w połączeniu z inną rolą, np. asystenta nauczyciela), czy też uczestniczy w projekcie, w który zaangażowana jest szkoła.

Po przybyciu ukraińskich uchodźców w 2022 r. ukraińscy pracownicy międzykulturowi zajęli się takimi kwestiami, jak między innymi nieposłuszeństwo i wybuchy emocji u niektórych ukraińskich uczniów, które często błędnie określano jako ADHD, a były reakcją na stres i traumę. Wyjaśniali także różne formy komunikacji między szkołą a rodzicami, różne praktyki pedagogiczne czy częste zalecenia (np. że uczęszczanie na terapię logopedyczną nie jest oznaką dyskryminacji, ale niezbędnym krokiem we wspieraniu dziecka). Szkoły zwracały także uwagę, że wyraźna niechęć rodziców do zapisania dziecka do szkoły średniej może nie wynikać z bierności, ale z braku informacji lub niezrozumienia.

Doświadczenie pokazuje, że czeskie instytucje początkowo ostrożnie podchodzą do obecności pracowników międzykulturowych. Posiadanie takiego pracownika na stałe okazuje się jednak szczególnie pomocne w urzędach publicznych. Z drugiej strony szkoły i placówki opieki zdrowotnej są generalnie bardziej otwarte na obecność pracowników międzykulturowych, a ich wkład jest zwykle doceniany już od pierwszych chwil. Gdy zbudowane zostanie wzajemne zaufanie, pracownik międzykulturowy jest coraz częściej proszony

o pomoc, czy to osobiście, czy przez telefon. Przybycie ukraińskich przymusowych migrantów pokazało kolejne miejsca, gdzie pracowników międzykulturowych praktycznie nie było (np. Wydziały Opieki Społecznej i Prawnej Dzieci), a na ich usługi (najlepiej w połączeniu z wyższym wykształceniem) zaczęło być duże zapotrzebowanie.

W praktyce pracownicy międzykulturowi w naturalny sposób napotykają problemy, które nie są łatwe do rozwiązania. Dlatego ważne jest, by inwestować w ich edukację i nawiązywać kontakty z instytucjami, do których mogą się zwrócić i poprosić o konsultacje w bardziej złożonych sprawach. Po 2022 r. kursy dla pracowników międzykulturowych cieszyły się dużym zainteresowaniem szczególnie ze strony ukraińskich koordynatorów, aktywnych społecznie osób z Ukrainy, które starały się ułatwić integrację ukraińskich uchodźców z czeskim społeczeństwem. To właśnie materiały metodyczne i szkolenia zawodowe, które wielu z nich przeszło, pomogły im stosunkowo szybko udoskonalić swoje umiejętności i kontynuować rozpoczęte działania.

Chociaż rola pracowników międzykulturowych w Republice Czeskiej początkowo rozwijała się dość spontanicznie, pod wpływem entuzjazmu kilku osób, a później kilku organizacji pozarządowych, to od tego czasu została przejęta przez różne instytucje, które obecnie aktywnie poszukują ich usług. Pomimo uznania za zawód o ugruntowanej pozycji, na który jest zapotrzebowanie, większość pracowników międzykulturowych w dalszym ciągu pracuje na bazie realizowanych projektów, borykając się z niepewnymi warunkami i czasami doświadczając znacznych wahań w wynagrodzeniu. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę rosnącą różnorodność czeskiego społeczeństwa, wkład pracowników międzykulturowych pozostanie w nadchodzących latach istotny i korzystny. Jednakże, jak to często bywa, kluczowa kwestia dotyczy dostępności funduszy strukturalnych.

Podręcznik dotyczący lokalnej integracji migrantów w Republice Czeskiej

Marie JELÍNKOVÁ

[Podręcznik dotyczący lokalnej integracji migrantów w Republice Czeskiej](#) to obszerna publikacja mająca pomóc lokalnym władzom i organizacjom w radzeniu sobie z codziennymi wyzwaniami związanymi ze współistnieniem migrantów i szerszego społeczeństwa czeskiego. Ten atrakcyjny wizualnie podręcznik zapewnia czytelnikom wgląd w istotne aspekty wspólnego życia, przedstawia właściwe ustawodawstwo i dane oraz dostarcza praktycznych zaleceń dotyczących rodzajów działań, jakie mogą podejmować lokalne władze i organizacje, możliwości finansowania i dodatkowych zasobów w celu uzyskania dalszych informacji. Podręcznik ten, opracowany w odpowiedzi na potrzeby wyrażone przez wiele czeskich gmin, wypełnia krytyczną lukę, oferując praktyczne informacje i zasoby metodologiczne by wesprzeć skuteczne wysiłki integracyjne.

Chociaż czeskie dokumenty strategiczne od dawna podkreślały znaczenie integracji migrantów na poziomie lokalnym, gminom i regionom w Republice Czeskiej brakowało w przeszłości wsparcia metodologicznego. Działalność gmin czy regionów w większości była odpowiedzią na wyzwania związane z osiedlaniem się dużej liczby migrantów na określonym obszarze lub była powiązana z działalnością konkretnych osób. Nawet proaktywni urzędnicy często napotykali trudności w poruszaniu się po złożonych programach związanych z migrantami i uzyskiwaniem dostępu do odpowiednich informacji lub wskazówek. W odpowiedzi na tę lukę Stowarzyszenie na rzecz Integracji i Migracji, Centrum Wielokulturowe w Pradze i Uniwersytet Karola nawiązały współpracę przy tworzeniu Podręcznika dotyczącego lokalnej integracji migrantów w Republice Czeskiej. Ten obszerny podręcznik zawiera wskazówki dla urzędników na różne tematy związane z integracją migrantów.

Służy gminom i władzom jako katalizator do przyjęcia bardziej włączającego podejścia do zarządzania lub, co być może jest bardziej realistyczne w obecnej praktyce, do lepszego włączenia kwestii migracji do szerszych dziedzin polityki, takich jak zdrowie i edukacja.

Podręcznik dotyczący lokalnej integracji migrantów jest prostą publikacją zaprojektowaną jako praktyczne źródło pomocy gminom, regionom i innym lokalnym interesariuszom w rozwiązywaniu problemów związanych z integracją migrantów oraz w opracowywaniu skutecznych strategii integracji. Podręcznik ten, przeznaczony dla pracowników władz regionalnych i gminnych, lokalnych polityków oraz personelu innych instytucji lokalnych mających kontakt z migrantami, zawiera praktyczne wskazówki, konkretne wytyczne i przydatne spostrzeżenia. Został stworzony specjalnie dla czytelników z ograniczonym doświadczeniem w dziedzinie integracji, dostarczając dostępnych i przyjaznych dla użytkownika informacji ułatwiających skuteczne działania na poziomie lokalnym.

Publikacja składa się z wymiennych, numerowanych arkuszy informacyjnych o różnych rozmiarach. Arkusze można przeglądać pojedynczo lub pogrupować według rozdziałów, mogą one także służyć jako samodzielne materiały informacyjne na spotkania czy prezentacje. Każdy arkusz informacyjny zazwyczaj zawiera wyznaczone miejsce na notatki lub obserwacje na dany temat. Ponadto niektóre z nich zawierają załączniki, które zwięźle podsumowują informacje w formie uproszczonych tabel lub diagramów. Dzięki swojej strukturze podręcznik ułatwia szybką nawigację między tematami w zależności od zainteresowań lub potrzeb. Format ten płynnie łączy podtematy związane z integracją migrantów, umożliwiając ich skuteczne przeglądanie.

Każdy temat omówiony w podręczniku zawiera szczegółowe informacje początkowe, odniesienia do odpowiednich przepisów, a także słowniczek kluczowych terminów ułatwiający zrozumienie. Dodatkowo zamieszczony został przegląd podstawowych kroków, które samorządy lokalne mogą łatwo rozważyć i wdrożyć w praktyce. Ponadto podręcznik zawiera sekcje poświęcone konkretnym przykładom zaczerpniętym z praktycznych doświadczeń, wraz z licznymi wskazówkami i odniesieniami do źródeł czeskich i zagranicznych, które pomogą w dalszym zgłębianiu tematu. Szczególny nacisk położony jest na identyfikację potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych działań. Aby zwiększyć spójność i ułatwić nawigację, każdemu roz-

działowi towarzyszą odniesienia wskazujące na powiązania z innymi tematami zawartymi w podręczniku.

Początkowo podręcznik skupiał się na różnych kluczowych tematach związanych z integracją migrantów w Republice Czeskiej. Należą do nich:

- [Ramy i interesariusze integracji migrantów w Republice Czeskiej](#)
- Samorząd jako dawca i odbiorca dotacji
- [Strategiczne zarządzanie integracją w samorządzie lokalnym](#)
- [Integracja na poziomie gminnym](#)
- Komunikacja ze społeczeństwem większościowym
- Komunikacja z migrantami
- Edukacja dzieci i uczniów używających innego języka ojczystego
- Zatrudnienie
- Obszar społeczny
- Opieka zdrowotna
- „Uchodźcy” – specyficzny reżim ochrony międzynarodowej
- Bezpieczeństwo

Z czasem dołączono kolejne tematy, a istniejące sekcje wzbogacono o dodatkowe podrozdziały. Wiele z tych dodatków jest wynikiem mniejszych międzynarodowych projektów, które dostarczają inspiracji lub poruszają tematy, które nie zostały odpowiednio ujęte w kontekście Europy Środkowej. Należą do nich arkusze informacyjne na temat pracy socjalnej w terenie z migrantami lub zalecenia dla gmin nieposiadających doświadczenia w integracji migrantów.

Ponieważ podręcznik odnosi się przede wszystkim do czeskiego kontekstu i ustawodawstwa, znaczna część jego treści jest dostępna wyłącznie w języku czeskim. Jednak rozdziały o szerszym zastosowaniu, jak np. „Strategiczne zarządzanie integracją w samorządzie lokalnym” zostały przetłumaczone na język angielski. Przykłady i inspiracje do wdrożeń są zaczerpnięte głównie z doświadczeń Republiki Czeskiej i krajów sąsiadujących. Celem jest zapewnienie łatwo możliwych do przeniesienia inspiracji, które są ściśle powiązane z kontekstami regionalnymi. W przypadkach, gdy w regionie brakuje wzorcowych praktyk, Podręcznik uwzględnia przykłady z innych krajów. Na przykład podkreśla doświadczenie belgijskiego miasta Mechelen w zakresie włączania różnorodności do

polityk miejskich czy też przedstawia rady do spraw migrantów jako organy doradcze dla gmin w Niemczech.

Ze względu na nacisk położony na ramy prawne, zastosowania praktyczne i dotacje, Podręcznik wymaga częstych aktualizacji w niektórych sekcjach. Aktualizacja treści online okazała się skuteczna, choć trudna. Na przykład Republika Czeska przyjęła znaczące zmiany w obszarze wsparcia językowego dla dzieci-migrantów, ale harmonogram wprowadzenia zmian był tak krótki, a wdrażanie podjętych kroków tak zróżnicowane, że ponowne opracowanie odpowiednich arkuszy informacyjnych nastąpiło ze znacznym opóźnieniem.

Podręcznik powstał w latach 2017-2020 w ramach projektu [Cities and Inclusive Strategies](#) (Miasta i strategie włączania). W procesie opracowywania publikacji wzięło udział ponad czterdziestu ekspertów z organizacji społeczeństwa obywatelskiego, sektora publicznego, samorządów lokalnych i środowisk akademickich co zapewniło wysoce partycypacyjne podejście, które miało wpływ na wysoką jakość podręcznika. Po jego publikacji Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zwróciło się z prośbą o wersję skróconą, która następnie została rozesłana burmistrzom w całym kraju.

Po początkowym pozytywnym przyjęciu Podręcznik zyskał jeszcze większe zainteresowanie wśród osób już wcześniej interesujących się tą tematyką, co sugeruje, że mógł on nieco wyprzedzić swoje czasy. Nieoczekiwany napływ prawie 500 000 ukraińskich uchodźców do Republiki Czeskiej w 2022 r. znacząco zwiększył presję na szczeblu lokalnym na rozwiązanie problemu integracji migrantów.

W rezultacie do internetowej wersji Podręcznika dodano nowy rozdział zatytułowany „Obywatele objęci ochroną czasową – wstępna pomoc dla uchodźców z Ukrainy”. Informacje i wytyczne zawarte w podręczniku szybko stały się istotnym źródłem informacji dla lokalnych interesariuszy poszukujących wskazówek dotyczących skutecznego podejścia do migrantów. Powiedzenie „szczęście sprzyja przygotowanym” jest szczególnie prawdziwe w tym przypadku, ponieważ rozszerzenie Podręcznika w odpowiednim czasie okazało się nieocenione dając lokalnym podmiotom niezbędne narzędzia i wiedzę do poruszania się w zmieniającym się krajobrazie integracji migrantów.

Strona internetowa: Lekarze dla Ukrainy

Marie JELÍNKOVÁ

Strona internetowa lekariproukrajinu.cz zawiera podzielony według specjalizacji katalog lekarzy prowadzących praktyki w Republice Czeskiej, którzy są gotowi zapewnić opiekę medyczną uchodźcom z Ukrainy. Poza tą listą witryna oferuje kompleksowe praktyczne zasoby dla pracowników służby zdrowia leczących tych pacjentów. To między innymi wielojęzyczne formularze, zalecenia metodologiczne i wskazówki dotyczące znajdowania równoważnych leków. Ponadto strona dostarcza cennych informacji dostosowanych do potrzeb ukraińskich lekarzy chcących wykonywać praktykę w Republice Czeskiej. Będąc odpowiedzią na fragmentaryczny charakter informacji na temat opieki zdrowotnej dla ukraińskich uchodźców w Republice Czeskiej i ograniczoną dostępność lekarzy niektórych specjalizacji, strona internetowa stanowi kluczowe źródło informacji zarówno dla podmiotów świadczących opiekę zdrowotną, jak i uchodźców.

W pierwszych tygodniach rosyjskiej inwazji na Ukrainę do Republiki Czeskiej codziennie napływało nawet 18 000 ukraińskich uchodźców. Na początku fali migracyjnej pojawiła się niepewność co do tego, czy osoby te będą miały dostęp do opieki zdrowotnej w Republice Czeskiej. W odpowiedzi na tę pilną potrzebę dr Anna Matoušková i jej mąż, specjalista IT Jiří Matoušek, zapoczątkowali prywatną inicjatywę, która doprowadziła do szybkiego uruchomienia strony internetowej lekariproukrajinu.cz. Praktycznie z dnia na dzień platforma ułatwiła lekarzom pierwszego kontaktu oferowanie obywatelom Ukrainy bezpłatnej opieki medycznej w ich gabinetach. Jako niezwykle dowód solidarności, w ciągu zaledwie 10 dni inicjatywa zyskała poparcie 500 lekarzy. Liczba ta stale rosła, z czasem osiągając stabilny poziom około 800 lekarzy. Gdy stało się jasne, że ukraińscy uchodźcy mają prawo do opieki

zdrowotnej objętej ubezpieczeniem społecznym w Republice Czeskiej, witryna przestała ograniczać się do zamieszczania jedynie list lekarzy chętnych do leczenia ukraińskich uchodźców. Stało się także szeroko wykorzystywanym węzłem informacyjnym, zapewniającym czeskim lekarzom kompleksowe wskazówki dotyczące opieki medycznej dla Ukraińców.

Od wiosny 2024 r. portal lekariproukrajinu.cz funkcjonuje w wersjach językowych: czeskiej, ukraińskiej, rosyjskiej i angielskiej, stanowiąc punkt odniesienia zarówno dla ukraińskich pacjentów, jak i czeskich lekarzy. Dane kontaktowe lekarzy są podzielone na kategorie według specjalizacji, w tym lekarzy pierwszego kontaktu dla dorosłych, lekarzy pierwszego kontaktu dla dzieci i młodzieży, ginekologów i lekarzy innych specjalizacji. System umożliwia filtrowanie kontaktów na podstawie lokalizacji geograficznej gabinetu, pozwalając na wyszukiwanie według regionu, powiatu czy miasta. Oprócz danych kontaktowych, takich jak e-mail, telefon i strona internetowa, użytkownicy otrzymują informacje, czy dany lekarz mówi po angielsku, rosyjsku czy ukraińsku. Ułatwia to skuteczną komunikację między lekarzami i pacjentami. Ponadto z lekarzami wymienionymi na stronie mogą kontaktować się zarówno pacjenci, jak i inni lekarze poszukujący konsultacji w kwestii ukraińskich pacjentów. To oparte na współpracy podejście zapewnia kompleksowe wsparcie i dostęp do usług opieki zdrowotnej dla ukraińskich uchodźców w Republice Czeskiej.

Strona internetowa służy także jako istotne źródło informacji dla lekarzy, pomagając im w początkowych kontaktach z obywatelami Ukrainy oraz udostępniając im zbiór przydatnych linków i materiałów. Sekcja „Informacja nie tylko dla lekarzy” pełni funkcję drogowskazu informacyjnego, konsolidującego niezbędne zasoby związane z opieką zdrowotną dla ukraińskich uchodźców. Wśród tych zasobów znajdują się linki do różnych narzędzi, między innymi do bezpłatnej usługi poradnictwa online dla ukraińskich pacjentów, interaktywnego podręcznika umożliwiającego identyfikację równoważnych leków zarejestrowanych na Ukrainie i dostępnych w Republice Czeskiej, a także pliki PDF zawierające przetłumaczone na język ukraiński wersje kwestionariuszy, w tym anamnestycznych. Ponadto znaczna część tej sekcji informacyjnej poświęcona jest praktycznym zagadnieniom związanym ze świadczeniem opieki zdrowotnej. Obejmuje zalecenia Towarzystwa Wakcynologii, wytyczne metodologiczne Ministerstwa Zdrowia oraz praktyczny podręcznik dostosowany do potrzeb podmiotów świadczących

opiekę zdrowotną. Dodatkowo w tej sekcji znajdują się formalne odpowiedzi różnych instytucji, zawierające wskazówki dotyczące rozwiązywania praktycznych wyzwań, w przypadku których Republice Czeskiej brakowało wcześniej wiążących opinii prawnych lub metodologicznych.

Ostatnia znacząca sekcja witryny przeznaczona jest dla ukraińskich lekarzy, oferując im niezbędne informacje i zasoby potrzebne do poruszania się po czeskim systemie opieki zdrowotnej. Tutaj ukraińscy pracownicy służby zdrowia mogą uzyskać dostęp do aktualnych wiadomości na temat zmieniającego się podejścia Republiki Czeskiej do personelu medycznego z Ukrainy. Ponadto w tej sekcji znajdują się też kompleksowe informacje na temat nostryfikacji dyplomów oraz warunków pracy w służbie zdrowia bez nostryfikacji. Zawiera ona linki do samouczków wideo i stron internetowych oferujących praktyczną pomoc w tym procesie. Ponadto ukraińscy lekarze mogą przeglądać portale pracy dla pracowników służby zdrowia i uzyskiwać dostęp do zasobów kursów języka czeskiego dostosowanych specjalnie dla pracowników służby zdrowia. Na koniec omówiono możliwości zatrudnienia w niemedycznych zawodach związanych ze służbą zdrowia, zapewniając całociowy obraz możliwości kariery w czeskim sektorze opieki zdrowotnej.

Wkraczając w trzeci rok działalności, stale aktualizowana strona internetowa jest świadectwem udanej inicjatywy prywatnej. Pierwotnie witryna miała być utrzymywana przez zaledwie kilka tygodni lub miesięcy, ale ze względu na jej powszechne użycie przekształciła się w projekt długoterminowy. Stanowiąca swoistego rodzaju węzeł informacyjny jest istotnym źródłem zarówno dla czeskich lekarzy poszukujących wskazówek na temat leczenia ukraińskich uchodźców, jak i ukraińskich pacjentów poszukujących lekarzy o wymaganej specjalizacji. Wypełniając lukę, witryna internetowa przeciwdziała fragmentacji informacji na temat opieki zdrowotnej, a także jej ograniczonej dostępności. Zasadniczo inicjatywa ta stanowi przykład niezwykle wpływu, jaki wysiłki dwóch osób mogą mieć na dostępność kluczowych informacji. Dzięki stworzeniu rzetelnego i regularnie aktualizowanego kanału informacyjnego portal skutecznie łączy świadczeniodawców z potrzebującymi, będąc jak latarnia wsparcia i pomocy w czasach kryzysu.

Ukraińscy uchodźcy w praskiej dzielnicy i gminie miejskiej Vnoř

Marie JELÍNKOVÁ

Integracja migrantów ze społeczeństwem często porównywana jest do metaforycznego papierka lakmusowego: większy napływ nowych mieszkańców wyraźnie pokazuje co w danej społeczności się sprawdza, a co nie. Było to widoczne w 2022 r., kiedy do Republiki Czeskiej przybyło prawie pół miliona Ukraińców. O przyjęciu i integracji tych osób w życiu codziennym decydowały w dużej mierze poszczególne społeczności i ich członkowie. Dobrze funkcjonujące społeczności lokalne przyjmowały i w znacznym stopniu opiekowały się przybyszami. Opisane doświadczenia dzielnicy Praga-Vnoř pokazują jednak, że pomyślną integrację ukraińskich migrantów zawdzięczamy przede wszystkim bezinteresownym jednostkom, które chciały pomagać, współpracować i całymi miesiącami poświęcać swój wolny czas potrzebującym.

Przed 2022 rokiem współistnienie z migrantami nie było poważnym problemem w małej dzielnicy Praga-Vnoř. Współpraca z lokalną firmą budowlaną zatrudniającą ukraińskich pracowników układała się dobrze i czasami firma wykonywała kontrakty dla lokalnych władz. Zmieniło się to po 24 lutego 2022 r. i rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Burmistrz dzielnicy Vnoř i inni przedstawiciele władz miejskich zareagowali natychmiast: ogłosili zbiórkę humanitarną i rozpoczęli organizowanie zakwaterowania dla uchodźców. Kluczowe znaczenie miała aktywność kilku mieszkańców, którzy byli gotowi przyjąć ukraińskich uchodźców. Niezbędne było także znalezienie lokalnego koordynatora, który zbierałby informacje o tym, co jest potrzebne i kto co oferuje. Spontaniczna fala pomocy była więc od samego początku dobrze skoordynowana. Grupa wolontariuszy, która funkcjonuje do dziś (wiosna 2024 r.), podzieliła między sobą poszczególne zadania i miejsca, w których kwaterowani byli uchodźcy z Ukrainy. Zakwaterowanie było jednym z naj-

pilniejszych tematów. Zaplecze stadionu i miejscową plebanię zamieniono na hostele, gmina nabyła dom do remontu, a znaczna liczba osób została zakwaterowana u prywatnych właścicieli lub w mieszkaniach komunalnych.

Z biegiem czasu działania skoordynowanej grupy wolontariuszy uległy znacznym zmianom. Początkowo ich działalność przypominała interwencję kryzysową, była palącą koniecznością zapewnienia podstawowych artykułów pierwszej potrzeby, od zakwaterowania po odzież, żywność i produkty higieniczne. Pilnie potrzebna była także hala magazynowa. Miejskowa parafia udostępniła swój lokal, a ofiarowane ubrania i wyposażenie przechowywano w garażu jednego z domów. Kluczowe były także działania parafialne, które umożliwiły otwarcie banku żywności dla nowo przybyłych Ukraińców. Warto zauważyć, że bank żywności w dalszym ciągu stanowi podstawową inicjatywę, służąc jako trwale i włączające źródło pomocy zarówno dla obywateli Republiki Czeskiej, jak i Ukrainy.

Kolejnym krokiem było złożenie wniosku o wsparcie w ramach konkursu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, umożliwiające sfinansowanie kursów języka czeskiego, zajęć konwersacji po czesku, zajęć pozalekcyjnych dla ukraińskich dzieci oraz dodatkowej pomocy. Kolejnym korzystnym posunięciem było zatrudnienie niezwykle zdolnej Ukrainki, która koordynowała działania i stopniowo stała się głównym kontaktem dla społeczności ukraińskiej. Z biegiem czasu ewoluował więc zakres działań podejmowanych przez pomagających wolontariuszy, przechodząc od rozwiązywania palących problemów do zapewniania towarzyszenia i pomocy podczas kontaktów z władzami. Towarzyszenie ukraińskim migrantom w sprawach urzędowych okazało się kluczowe dla pomyślnej realizacji programu. Szczególne przypadki (niepełnosprawne dziecko, ciężko chory senior) wymagały więcej czasu.

Wczesne utworzenie za pośrednictwem komunikatora WhatsApp grupy składającej się z lokalnych wolontariuszy i nowo przybyłych osób z Ukrainy okazało się doskonałą inicjatywą. Grupa służy jako platforma do rozpowszechniania informacji dotyczących zmian legislacyjnych, a także różnorodnych ofert, bieżących informacji i działań społeczności. Dodatkowo umożliwia zaangażowanym Ukraińcom zwoływanie spotkań w razie potrzeby (np. w związku z istotnymi zmianami legislacyjnymi lub w związku z działaniami grupowymi). Początkowo informacje były wymieniane zarówno w języku

czeskim, jak i ukraińskim, ale obecnie grupa komunikuje się głównie w języku czeskim. Obecnie (wiosna 2024 r.) grupa liczy około 65 członków.

W ciągu pierwszych sześciu miesięcy po wybuchu wojny w Ukrainie w urzędzie miejskim zebrala się grupa koordynacyjna, w której uczestniczyli przedstawiciele samorządu, parafii, szkoły, innych organizacji i najbardziej aktywni wolontariusze. Później, w miarę potrzeb, grupa spotykała się nieformalnie. Mimo zmian politycznych w lokalnym samorządzie, współpraca między władzami a wolontariuszami wspierającymi Ukraińców pozostała nienaruszona. Z czasem część wolontariuszy została także radnymi, a cały program pomocy uchodźcom przeszedł w kompetencje powołanej przy Radzie Dzielnicy Komisji ds. Opieki Społecznej i Opieki Zdrowotnej. Jednak wraz ze wzrostem ich zaangażowania ukraińscy uchodźcy stali się tylko jedną z kilku grup docelowych ich działań.

Zaletą praskiej dzielnicy była funkcjonująca szkoła z życzliwym kierownictwem, która skutecznie integrowała wszystkie ukraińskie dzieci objęte obowiązkiem szkolnym. Młodszy wiek dzieci i życzliwość wychowawców okazały się kluczowymi czynnikami zaangażowania i zadowolenia ukraińskich uczniów. Na początkowym etapie szkoła zakupiła tablety, które miały ułatwić komunikację ukraińskich uczniów wykorzystując elektronicznego tłumacza. Znaczącą pomocą było także wsparcie zajęć pozaszkolnych, takich jak kluby muzyczne i sportowe, a także obozów letnich, głównie ze środków projektów i wolontariatu lokalnych organizacji (np. parafii, Sokoła itp.). Stopniowo wsparciem zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, których rodziców nie było na nie stać, objęto całą dzielnicę i wszystkich potrzebujących, bez względu na narodowość.

Liczba Ukraińców w dzielnicy Vnoř zmieniała się, osiągając szczytową liczbę ponad 200 osób, często ze sobą spokrewnionych i powiązanych. Kiedy dzielnica pozyskała dodatkowe obiekty noclegowe, pomieszczenia te zaofiarowano znajomym i krewnym uchodźców, którzy już przebywali na terenie dzielnicy. Pomogło to w zapewnieniu lepszych wzajemnych powiązań między uchodźcami, a w rezultacie ułatwiło płynną integrację kolejnych przybywających osób. Z biegiem czasu, w miarę jak zakwaterowanie w niektórych ośrodkach stawało się niewystarczające, część uchodźców przeniosła się do innych dzielnic. Jednak nadal odwiedzają Vnoř w ramach różnych zajęć lub

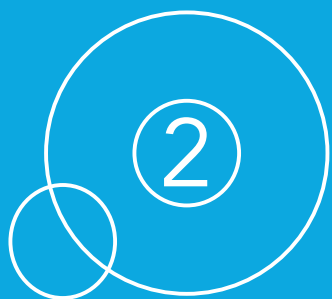
bezpłatnie uzupełniają niezbędną odzież i sprzęt do uprawiania sportu lub do domu.

Z czasem część Ukraińców z Vnořu wyjechała do innych europejskich krajów; jednak większość wróciła na Ukrainę. Niektórzy powrócili z tęsknoty za ojczyzną i bliskimi, inni dlatego, że mimo całej pomocy na poziomie lokalnym, Republika Czeska zaczęła stopniowo narzucać warunki tak rygorystyczne, że matki z kilkorgiem dzieci nie były w stanie utrzymać siebie i swojego potomstwa.

Ponad dwa lata po przybyciu ukraińskich uchodźców Vnoř jawi się jako miejsce, które (mimo malejącego wsparcia strukturalnego) doskonale radziło i nadal radzi sobie z codziennym współlistnieniem z Ukraińcami. Lokalni wolontariusze i politycy mają powody do dumy: wiele rodzin (głównie matek z dziećmi) znalazło pracę na terenie dzielnicy, ich dzieci uczęszczają do szkół i przedszkoli, kontaktują się nie tylko między sobą, ale także ze stałymi mieszkańcami. Dwie wolontariuszki Katerina Hájková i Helena Švarcova, które zaangażowały się w liczne działania wolontariackie, podkreślały w rozmowie, że dzięki swojemu zaangażowaniu zyskały wielu dobrych przyjaciół wśród społeczności ukraińskiej, której członkowie czasami zwracają się z pytaniami o bardziej szczegółowe informacje, ale częściej dzwonią by zaprosić na kawę. Do ich pozytywnych wspomnień należy poczucie dużej solidarności pomiędzy mieszkańcami, kościołem i lokalnymi władzami, a także działania wspierające o szerszym zakresie, takie jak spotkania niosących pomoc obywateli z różnych dzielnic inicjowane przez Urząd Miasta Pragi, czy regularnie rozpowszechniany biuletyn informacyjny Konsorcjum Organizacji Pomocy Migrantom. Wspominają jednak także trudne chwile przy podziale pomocy humanitarnej, zderzenie z systemem pomocy państwowej, który stał się bardzo trudny dla samotnych matek oraz ogromne problemy, z jakimi borykają się młodzi Ukraińcy chcący kontynuować naukę w czeskich szkołach średnich. Zaskoczeniem było dla nich także to, jak długo były zaangażowane w niesienie pomocy. Nie trwało to kilka tygodni czy miesięcy, ale ostatecznie ponad dwa lata. Ich zaangażowanie nie byłoby możliwe bez zgody i wsparcia ich rodzin, krewnych i najbliższych przyjaciół.

Inspirująca praktyka dzielnicy Vnoř w przyjmowaniu ukraińskich uchodźców polega na koordynacji pomocy między lokalnymi władzami, wolontariuszami i organizacjami, chęci i umiejętności znajdowania rozwiązań

dla pojawiających się problemów, tworzeniu kanałów komunikacji, szybkim wykorzystaniu dostępnych środków (darowizny, dotacje Ministerstwa Spraw Wewnętrznych), nawiązywania kontaktów z szerszymi strukturami i w razie potrzeby poszukiwania specjalistycznej współpracy. Cała istota tkwi jednak w inspirującym, ale niezbywalnym aspekcie, jakim jest ludzkie zaangażowanie.

POLSKA

Ola, Borys i ich nowi przyjaciele

Agnieszka BIELEWSKA

Po rosyjskiej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. do Polski przybyły setki tysięcy ukraińskich kobiet i dzieci. Kilka dni po wybuchu wojny studenci i profesorowie Uniwersytetu SWPS i Uniwersytetu Wrocławskiego stworzyli opowieść terapeutyczną, która miała pomóc dzieciom w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym przygotować się do początkowych doświadczeń w Polsce. Opowieść jest dostępna w języku polskim, angielskim, ukraińskim i rosyjskim i można ją bezpłatnie pobrać zarówno w formacie tekstowym z pięknymi ilustracjami, jak i w formie audiobooka.

Wybuch wojny w Ukrainie wywołał głębokie emocje w społeczeństwie polskim. Gdy Rosja zaatakowała sąsiedni kraj, wielu Polaków obawiało się, że wojna może przenieść się na terytorium ich kraju. Sytuacja była jednak szczególnie niepokojąca i bolesna dla osób bezpośrednio nią dotkniętych, takich jak uchodźcy wojenni, którzy stanęli w obliczu niewyobrażalnej tragedii. Dlatego tysiące wolontariuszy w Polsce pomagało na wszelkie możliwe sposoby. Ludzie jechali na polsko-ukraińską granicę, aby własnymi samochodami przewozić uchodźców, oferowali im schronienie we własnych domach i mieszkaniach, a także udzielali niezbędnej pomocy materialnej, przekazywali niezbędne informacje i służyli emocjonalnym wsparciem, gdy uchodźcy stawiali pierwsze kroki w Polsce. Lekarze, prawnicy i tłumacze dobrowolnie i bezpłatnie świadczyli swoje usługi. Biorąc pod uwagę okoliczności, istniała świadomość, że uchodźcy z Ukrainy, a zwłaszcza znaczna liczba dzieci, mogą potrzebować pomocy psychologicznej i wyjaśnienia swojej nowej sytuacji.

Dlatego profesor Justyna Ziółkowska z Wydziału Psychologii Uniwersytetu SWPS wpadła na pomysł opowiadania mającego złagodzić stres ukraińskich dzieci przybywających do Polski jako uchodźcy wojenni. Wspólnie z profesorem Dariuszem Galasińskim z Uniwersytetu Wrocławskiego rozwi-

jali i koordynowali projekt stworzenia bajki. Sama historia została napisana przez grupę studentów psychologii z Koła Naukowego Psychologii Klinicznej Uniwersytetu SWPS we Wrocławiu. Graficzka Paula Metcalf stworzyła ilustracje do książki, a projektantka Rebecca Scambler zajęła się projektem graficznym.

Historia [Ola, Borys i ich przyjaciele](#) opisuje pierwsze dni w Polsce ukraińskiego rodzeństwa, które przybyło wraz z mamą. Pokazuje ich stopniową adaptację do nowego otoczenia, w miarę poznawania innego alfabetu, języka i zawierania nowych przyjaźni. Dzięki tej narracji dzieci mogą utożsamić się z przeżyciami bohaterów. Co więcej, czarujące ilustracje zwiększają magię tej historii.

Każda osoba biorąca udział w projekcie dobrowolnie zgłosiła swój wkład. Ich poświęcenie i zaangażowanie umożliwiło ukończenie opowieści w pierwszych dniach wojny i udostępnienie jej do pobrania już w połowie marca 2022 r. Następnie opowieść została nagrana w formie audiobooka w języku ukraińskim i rosyjskim. W końcu, dzięki wsparciu Instytutu Heweliusza, Fundacji Zacztyani.org i firmy Amazon wydrukowano i rozdano bezpłatnie w całej Polsce 50 000 egzemplarzy.

Reakcje ukraińskich uchodźców były bardzo pozytywne. Drukowane egzemplarze cieszyły się ogromnym popytem zarówno ze strony rodziców, jak i instytucji, dlatego szybko się skończyły. Jednak audiobooki w dwóch językach i e-booki w czterech językach cały czas są dostępne. Wielu ukraińskich rodziców napisało w mediach społecznościowych, że ta historia pomogła ich dzieciom. Jednocześnie do koordynatorów projektu odezwali się psychologowie i psychoterapeuci, także spoza Polski, wyrażając zainteresowanie publikacją. Tym samym historia Oli i Borysa może pomóc ukraińskim dzieciom wysiedlonym w wyniku wojny nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach.

Znaczenie tej książki wykracza poza zapewnienie wsparcia najsłabszym osobom dotkniętym wojną. Polega także na zaangażowaniu w projekt studentów, skłonieniu ich do wczucia się w sytuację młodych uchodźców i uzyskania wglądu w ich doświadczenia i wymagania. Jest też dla nich namacalnym dowodem, że rzeczywiście to, co robia, może mieć znaczący wpływ.

We wrześniu 2022 ukazała się druga część przygód Oli i Borysa w dwóch wersjach: polsko-ukraińskiej i polsko-angielskiej. [Ola i Borys idą do szkoły](#) przedstawia perspektywę polskich i ukraińskich dzieci, które wspólnie się uczą i napotykać na takie trudności jak problemy z komunikacją, samotnością i zazdrością. Ta część historii uwzględnia też punkt widzenia polskich dzieci, które dzielą swoje klasy i nauczycieli z nowo przybyłymi ukraińskimi uczniami i mogą również potrzebować wskazówek i pomocy. Opowieść uzupełniają moduły dydaktyczne przeznaczone dla nauczycieli pracujących z różnorodną grupą uczniów. Wydanie drugiej części, w tym 22 000 egzemplarzy drukowanych, zyskało wsparcie Instytutu Heweliusza, organizacji Rotary i Miasta Wrocław.

Projekt kładzie nacisk na współpracę między instytucjami akademickimi, organizacjami pozarządowymi i podmiotami komercyjnymi w celu pomocy najbardziej bezbronnyim uchodźcom wojennym. Koncepcję wykorzystania bajki do złagodzenia i uzdrawiania ran po trudnych doświadczeniach można łatwo zastosować także w innych krajach i w przypadku różnych typów doświadczeń. Projekt posiada zatem znaczny potencjał przyszłego zastosowania i możliwości adaptacji.

Centrum Spotkań Kraków

Ewa ŚLEZAK-BELOWSKA, Mariola MAMCARCZYK

Centrum Spotkań⁶ powstało w odpowiedzi na przymusowe wysiedlenia ukraińskich rodzin, które musiały uciekać przed rosyjskim oblężeniem i przybyły do Krakowa. Centrum to miejsce, w którym dzieci, młodzież i dorośli (zarówno z Ukrainy, jak i z Polski, przybysze i stali rezydenci) mogą się spotykać, wspólnie spędzać czas i brać udział w bezpłatnych, międzykulturowych zajęciach rozwijających ich pasje.

Centrum Spotkań zostało powołane do życia po wybuchu wojny na Ukrainie przez Fundację Fine we współpracy z wieloma partnerami⁷, w tym z UNICEF-em. Jego powstanie odzwierciedla zrozumienie wyzwań, jakie stoją przed przybyszami przyjeżdżającymi do obcego kraju i miasta. Wyzwania te, w tym niepewność egzystencjalna, bariery językowe, różnice kulturowe, przeszkody systemowe i obawa o przyszłość, dotyczą zarówno nowych przybyszów, jak i mieszkańców miasta i decydentów.

Dlatego celem tego miejsca jest integracja ludzi w różnym wieku, o różnym pochodzeniu, pochodzeniu etnicznym i narodowości, aby mogli się spotykać, dzielić i poznawać siebie i swoją kulturę. Można to osiągnąć jedynie poprzez bezpośrednie spotkania, dialog i komunikację, nawet jeśli poruszane są trudne lub drażliwe tematy głęboko zakorzenione w kontekstach kulturowych

lub narracjach historycznych. Tym samym Centrum stwarza przestrzeń do organizowania spotkań, sprzyja wzajemnemu zrozumieniu, łagodzi strach przed nieznanym i sprzyja integracji. Jak podkreślają organizatorzy miejsca: *Wierzymy, że niezależnie od tego, skąd pochodzisz i jakim językiem mówisz, możesz spotkać, a może nawet zaprzyjaźnić się z innymi ludźmi, którzy mają takie same pasje jak Ty! Razem znajdziemy wspólny język, bo najważniejsza jest chęć porozumiewania się.*

Pierwotnie mieszczące się we wspaniałej budowli Teatru Słowackiego – Małopolskiego Ogrodu Sztuki, Centrum Spotkań ma obecnie swoją siedzibę na krakowskim Rynku Głównym. Działa jako Centrum Integracji Międzykulturowej, Centrum Dialogu i Centrum Nauki Języka Polskiego. Centrum Integracji Międzykulturowej oferuje szeroką gamę warsztatów artystycznych (ceramicznych, rysunkowych i malarskich), zajęć sportowych, kulinarnych i edukacyjnych, dostępnych dla każdego (niektóre z nich po wcześniejszej rejestracji). Centrum Dialogu adresowane jest przede wszystkim do uczniów szkół średnich, którzy są zachęceni do rozwijania umiejętności prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie i radzenia sobie z wyzwaniami współczesnego świata. W weekendy w obiekcie organizowane są wydarzenia specjalne, takie jak różnego rodzaju warsztaty, poranki twórcze i spotkania z gośćmi. Wiele zajęć ma walory terapeutyczne i mediacyjne, pomagając w wypieraniu wspomnień i doświadczeń wojennych.

Inicjatywa cieszy się uznaniem i jest chwalona przez decydentów (takich jak władze miasta i przedsiębiorcy), ponieważ ma na celu łączenie napływających mieszkańców z lokalną społecznością, pomaga przezwyciężyć ogólną obawę przed nieznanym i zapewnia wsparcie potrzebującym. Centrum Spotkań kryje zatem w sobie potencjał, aby przekształcić się w punkt centralny dla inkluzywnych pomysłów i inicjatyw na przyszłość. Jedynym warunkiem jego sprawnego funkcjonowania w przyszłości są środki finansowe, które dotychczas (od 2023 r.) pozyskiwane były konsekwentnie od darczyńców.

6 Od lutego 2024, punkt jest znany pod nazwą Fine Space: <https://fine.ngo/en/fine-space>.

7 Partnerami projektu są: Klub Ukraiński w Krakowie – [Fundacja Zustricz](#), Pracownia [Arete](#), [Teatr im. Juliusza Słowackiego](#) w Krakowie, [IKEA](#) i Miasto Kraków.

Projekt mediacji szkolnej i rówieśniczej: Mediacja buduje relacje

Kamil MARSZYCKI

[Stowarzyszenie Mediatorzy Polscy](#) i [Ukraiński Instytut Decyzji Alternatywnych](#) wprowadziły w Rybniku program mediacji szkolnej i rówieśniczej. Uczniowie i nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie psychologii konfliktu oraz metod zapobiegania i rozwiązywania konfliktów, szczególnie w zakresie mediacji. Projekt pomógł przyspieszyć proces integracji polskich i ukraińskich uczniów oraz dał uczniom i nauczycielom narzędzia do rozwiązywania konfliktów powstających w wielokulturowej społeczności.

W obliczu inwazji Rosji na Ukrainę miliony Ukraińców, w tym dzieci, zostały zmuszone do opuszczenia swojego kraju. Wraz z największą falą migracji, do jakiej doszło w połowie roku szkolnego, ukraińskie dzieci nie tylko stanęły przed wyzwaniami w nauce nowego języka, ale także musiały dostosować się do nowego systemu edukacyjnego, różniącego się od tego obowiązującego w ich kraju. Polskie dzieci również doświadczyły znaczącej zmiany w swoim środowisku, przechodząc ze środowiska monokulturowego do wielokulturowego. Nauczyciele stanęli przed wyzwaniami w nauczaniu ukraińskich dzieci, wymagając od nich przestrzegania treści zawartych w polskim programie nauczania, który znacząco różni się od ukraińskiego, zwłaszcza w zakresie nauk humanistycznych. Stowarzyszenie „Mediatorzy Polscy” i Ukraiński Instytut Decyzji Alternatywnych współpracowały, aby stawić czoła tym wyzwaniom w ramach projektu, którego celem było wzmocnienie nowo utworzonej wielokulturowej społeczności szkolnej, głównie poprzez skuteczną mediację konfliktów.

Mediacja to szybka i skuteczna metoda rozwiązywania sporów oraz naprawy i odbudowy relacji. Wprowadzenie tej metody do szkół przyczynia się

do wzmocnienia więzi pomiędzy członkami społeczności szkolnej. Szkolenie zarówno młodych ludzi, jak i nauczycieli w zakresie metod komunikacji i rozwiązywania sporów, a także poszerzanie ich wiedzy z zakresu psychologii konfliktu, przyczynia się do budowania lepszych relacji i wzajemnego zrozumienia. Pomaga także w walce z zastraszaniem i przemocą w szkole.

Projekt „Mediacja buduje relacje” miał być wprowadzony w pięciu ukraińskich szkołach. Jednak w związku z wojną i migracją ukraińskiej ludności jego realizacja została przekierowana do Polski. Tym samym projekt został wcielony w życie w [Zespole Szkół nr 3 w Rybniku](#) oraz w [Regionalnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku](#). Do projektu dodano elementy komunikacji wielokulturowej, pomagające zarówno Ukraińcom, jak i Polakom w adaptacji i odnalezieniu się w nowej sytuacji.

Projekt opiera się na dwóch obszarach działań:

1. szkoleniu uczniów szkół średnich, nauczycieli szkół średnich i nauczycieli szkół podstawowych z zakresu psychologii konfliktu, komunikacji i rozwiązywania konfliktów – zwłaszcza poprzez mediację.
2. Opiece mentorskiej nad uczniami i nauczycielami, uwzględniającej wsparcie w rozwiązywaniu problemów.

Duże znaczenie dla integracji społeczności szkolnej miał fakt, że zajęcia prowadzili zarówno polscy, jak i ukraińscy trenerzy. W skład kadry dydaktycznej wchodził również psycholog, mediatorzy i pedagodzy. Podczas zajęć obecni byli także tłumacze. Był członkiem Stowarzyszenia „Mediatorzy Polscy” z Ukrainy miał dokumentować projekt nagrywając filmiki i robiąc zdjęcia. Ze względu na wojnę nie mógł jednak opuścić Ukrainy. Jego zadania przejął znany polski aktor Szymon Piotr Warszawski, którego obecność spodobała się zarówno uczniom, jak i nauczycielom. Włączenie strony ukraińskiej do projektu stanowiło pewne wyzwanie organizacyjne. Ukraińscy trenerzy musieli m.in. uzyskać numery PESEL i założyć konta w polskich bankach.

Przed rozpoczęciem zajęć przeprowadzono ankiety mające na celu ocenę potrzeb uczestników. Na tym etapie liderzy projektu zaobserwowali, że ukraińscy uczniowie wykazywali większe poczucie bezpieczeństwa w szkole w porównaniu z polskimi uczniami, co może, ale nie musi, być zaskakujące, biorąc pod uwagę fakt, że uciekli przed wojną. Po zajęciach przeprowadzono

ankiety ewaluacyjne, w których uczniowie deklarowali poprawę umiejętności komunikacyjnych, relacji z rówieśnikami, umiejętności skutecznego podejmowania decyzji oraz satysfakcję z możliwości wypowiedzenia się dobrze o innych na forum.

Projekt przyniósł pozytywne zmiany w życiu społeczności szkolnej, dając uczniom i nauczycielom poszerzoną wiedzę na temat konfliktów i ich rozwiązywania, a także szansę nauczenia się jak się komunikować i współpracować w środowisku wielokulturowym. Projekt ma wyjątkowy potencjał przeniesienia do innych szkół o zróżnicowanej etnicznie, kulturowo i religijnie społeczności uczniów i nauczycieli. Jego skuteczność wynikała ze szkolenia nauczycieli, którzy biorą udział w kształceniu innych nauczycieli, a także w rygorystycznej ocenie.

Niewystarczające dane na temat konfliktów w uczestniczącej w projekcie szkole utrudniają ocenę, w jakim stopniu realizacja projektu zmniejszyła ich częstotliwość lub intensywność. Niemniej jednak wyniki uzyskane w innych szkołach i programach mediacji rówieśniczej pokazują zwiększoną zdolność uczestników do zarządzania konfliktem i rozumienia punktu widzenia innych, co pomaga w ograniczaniu przemocy⁸. O sukcesie projektu świadczy także chęć uczestników do dalszej współpracy w przypadku realizacji podobnego przedsięwzięcia. Organizatorzy projektu deklarują chęć podjęcia podobnych działań w innych szkołach oraz powołania szkolnych klubów mediatorów. Wymaga to jednak zwiększenia finansowania rządowego.

8 Więcej informacji można znaleźć np.: Johnson, D. W., Johnson, R. T. i Dudley, B. (1992). Wpływ szkolenia w zakresie mediacji rówieśniczej na uczniów szkół podstawowych. *Kwartalnik Mediacji*, 10(1), 89–99. <https://doi.org/10.1002/crq.3900100108>.

Fundacja Ocalenie

Kamil MARSZYCKI

Fundacja Ocalenie jest organizacją pozarządową zajmującą się pomocą migrantom i uchodźcom, zarówno cudzoziemcom, jak i osobom polskiego pochodzenia. Na uwagę zasługuje jej działalność związana z integracją migrantów, niezależnie od ich pochodzenia i powodów przyjazdu do Polski. Fundacja oferuje szerokie spektrum usług wsparcia, obejmujące pomoc dołączną, pomoc psychologiczną i prawną, poradnictwo zawodowe, kursy językowe oraz pomoc ofiarom tortur. Jej wieloaspektowe inicjatywy mogą służyć jako solidny fundament, na którym inne organizacje pozarządowe, organy rządowe i władze lokalne mogą budować własne programy.

Przez wiele lat problem migracji do Polski był stosunkowo niewielki. Dlatego też niewiele uwagi poświęcono integracji migrantów z polskim społeczeństwem. Mimo że migracje z Czeczenii występowały na stosunkowo dużą skalę, ich liczebność i rozkład czasowy nie przyczyniły się do uwypuklenia problemu integracji. Aneksja Krymu i wojna w Donbasie, a następnie kryzys na granicy polsko-białoruskiej i pełnoskalowa agresja Rosji na Ukrainę sprawiły, że polskie społeczeństwo musiało się zmierzyć z bezprecedensowym napływem migrantów.

Fundacja Ocalenie została założona w 2000 roku i od tego czasu pomaga uchodźcom, migrantom i repatriantom budować nowe życie w Polsce. Współpracowała przy różnych projektach z organizacjami takimi jak UNHCR, Care oraz Save The Children. Tym, co wyróżnia działania Fundacji Ocalenie, jest wszechstronne wsparcie migrantów, w tym pomoc humanitarna i pomoc w ich integracji z polskim społeczeństwem. Działalność humanitarna Fundacji obejmowała prowadzenie przez sześć miesięcy Punktu Recepcyjnego Biennale Warszawa, niesienie ratującej życie pomocy na granicy polsko-białoruskiej oraz współpracę z Fundacją Inicjatywa Dom Otwar-

ty przy uruchomieniu sklepu „Magazin”, oferującego podstawowe artykuły uchodźcom i migrantom.

Fundacja utworzyła także Centra Pomocy Cudzoziemcom w Warszawie, Łodzi i Łomży. Centra te zapewniają całościowe wsparcie, które umożliwia migrantom pokonanie najważniejszych wyzwań po przybyciu do kraju, w tym bariery językowej, braku informacji na temat systemu prawnego i podatkowego, możliwości zatrudnienia, ubezpieczenia społecznego, wsparcia psychologicznego, a także poczucia niepewności i nieufności do nieznanego otoczenia.

1. Początkowe wsparcie zapewniane migrantom w Centrach Pomocy opiera się na zróżnicowanym kulturowo zespole mentorów, którzy pomagają osobom borykającym się z barierą językową czy dyskryminacją w codziennych zadaniach, takich jak kontakt z urzędami, wypełnianie dokumentów, poszukiwanie mieszkania i zapisywanie dzieci do szkół i punktów opieki dziennej.
2. W Centrach Pomocy migranci mają także dostęp do usług psychologicznych i psychoterapeutycznych, w tym wsparcia dla osób zmagających się z traumą i zespołem stresu pourazowego. Dostępna jest również pomoc prawna, obejmująca kwestie takie jak legalizacja pobytu, ubieganie się o ochronę międzynarodową czy dotyczące nieetycznych praktyk pracodawców. Istotnym aspektem wsparcia jest Centrum Pomocy dla Ofiar Tortur, które oferuje pomoc psychologiczną, psychiatryczną, społeczną i prawną.
3. Osoby dorosłe mają dostęp do bezpłatnych kursów języka polskiego, konsultacji zawodowych (np. partner Centrów IKEA Retail wprowadził program pracy na trzy czwarte etatu w sklepach IKEA) oraz specjalistycznych projektów przeznaczonych dla kobiet (w planach jest zapewnienie podobnych możliwości także dla mężczyzn).
4. Fundacja prowadzi także świetlice dla dzieci i młodzieży, które oferują szeroką gamę zajęć, w tym zajęcia wyrównawcze, zajęcia z języka polskiego, programy kulturalno-oświatowe, wycieczki i wręczanie prezentów. Dzieci mają także możliwość wyjazdu na kolonie letnie. Fundacja stworzyła również strefy przyjazne dzieciom w centrach recepcyjnych.

Ponadto we współpracy z Fundacją BNP Paribas zainicjowała program edukacyjno-stypendialny „Wiedza do potęgi”, którego celem jest wsparcie młodych uchodźców.

5. Aby zapobiec ryzyku bezdomności, Fundacja wynajmuje mieszkania na rynku prywatnym oraz od lokalnych samorządów, a następnie podnajmuje je migrantom po stawkach dostosowanych do możliwości finansowych każdej rodziny.

Oprócz bezpośredniej pomocy uchodźcom Fundacja oferuje także szkolenia z takich obszarów jak zarządzanie różnorodnością, włączające związane z używaniem języka oraz praktyki antydyskryminacyjne. Inicjatywy te odgrywają kluczową rolę w tworzeniu przyjaznego środowiska dla integracji migrantów.

Fundacja pozyskuje finansowanie swoich inicjatyw zarówno ze źródeł prywatnych, jak i publicznych, w tym z dotacji rządowych i samorządowych, a także z możliwości przekazania przez podatników 1,5 % podatku dochodowego. Warto zauważyć, że od 2021 r. wzrosło znaczenie finansowania prywatnego. Czasami może się to jednak wiązać z ograniczeniami, ponieważ darczyńcy mogą mieć szczególne wymagania dotyczące sposobu alokacji ich wkładów, co potencjalnie ogranicza elastyczność Fundacji w zarządzaniu tymi środkami.

Fundacja konsekwentnie poszerza zakres swojej działalności, czego dowodem jest coroczny wzrost pozyskiwanych środków, wydatków oraz rosnąca liczba pracowników i wolontariuszy. Prawdziwą miarą oddziaływania fundacji jest jednak liczba osób, którym pomogła. W 2022 roku było to ponad 22 500 osób. Rozszerzenie skali działania pociągnęło za sobą wyzwanie efektywnego zarządzania. Pomimo tych trudności Fundacja Ocalenie skutecznie zapewnia pomoc na różnych poziomach i w wielu językach, w tym ukraińskim, rosyjskim, perskim, arabskim, hebrajskim, tadżyckim i innych.

Wysiłki Fundacji Ocalenie stanowią cenny wzór dla organizacji pozarządowych, a także władz centralnych i lokalnych, które chcą odtworzyć swój udany 20-letni model pomocy dla migrantów. Choć potencjał powielania Centrów Pomocy dla Cudzoziemców w innych obszarach jest oczywisty, warto zauważyć, że rekrutacja specjalistów znających języki może stanowić wyzwanie.

Pakiet startowy: przewodnik dla rodziców i uczniów

Agnieszka BIELEWSKA

Wraz ze wzrostem liczby migrantów we Wrocławiu do lokalnych szkół zapisuje się coraz więcej uczniów z zagranicy. Zarówno rodzice, jak i uczniowie muszą dostosować się do polskiego systemu edukacyjnego, często spotykając się z niespodziankami wynikającymi z różnic jakie istnieją w stosunku do systemów w ich krajach ojczystych. Dlatego [Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego](#) we współpracy z Wydziałem Oświaty Urzędu Miasta Wrocławia przygotowało broszurę [Pakiet startowy](#), która ma pomóc uczniom i rodzicom w procesie adaptacji do polskiej szkoły. Broszura łagodzi stres zarówno rodziców, jak i uczniów, dostarczając niezbędnych informacji w ich języku ojczystym, ułatwiając im przejście do życia w nowym kraju.

Po zakończeniu II wojny światowej polskie społeczeństwo było w dużej mierze jednorodne, a system edukacji był skrojony na potrzeby polskich dzieci. Wysoko wykwalifikowani specjaliści i dyplomaci, którzy migrowali do Polski z zagranicy w latach 90-ych ubiegłego wieku i 2000-ych, zazwyczaj zapisywali swoje dzieci do szkół międzynarodowych. Po aneksji Krymu przez Rosję w 2014 r., rozpoczęła się masowa migracja obywateli Ukrainy do Polski. W 2019 roku w polskich szkołach podstawowych w dużych miastach obecność dzieci z zagranicy zaczęła być zauważalna. Po rosyjskiej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. do Polski przybyli ukraińscy uchodźcy wojenni, głównie kobiety z dziećmi. W czerwcu 2022 r. w polskich placówkach oświatowych uczyło się [182,6 tys. ukraińskich uczniów](#).

Wraz ze wzrostem liczby obcokrajowców mieszkających we Wrocławiu instytucje obsługujące cudzoziemców zaczęły stykać się z coraz większą liczbą zapytań dotyczących edukacji, zarówno od uczniów i ich rodziców. Wiele szkół regionu wrocławskiego zatrudniło [asystentów kulturowych](#), którzy wyjaśniali, jak działa polski system. Jednak zarówno nauczyciele, jak i asystenci międzykulturowi zauważyli potrzebę opracowania materiałów pisemnych, które zapewniłyby rodzicom i dzieciom cudzoziemskim potrzebną wiedzę. Kilka szkół stworzyło pisemne przewodniki, ale były to zazwyczaj działania lokalne, powiązane z konkretnymi instytucjami. Tymczasem rodzice i dzieci mieli liczne zapytania dotyczące polskiego systemu szkolnego, począwszy od procedur rekrutacji i systemów oceniania, a skończywszy na różnych dostępnych typach szkół. Ponadto dzieci szukały wyjaśnień na temat terminologii edukacyjnej stosowanej w polskich szkołach.

W odpowiedzi na rosnącą populację zagranicznych uczniów w Polsce w 2019 roku [Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego](#) we współpracy z Wydziałem Edukacji Urzędu Miasta Wrocławia wydało broszurę *Pakiet Startowy*. Poradnik adresowany był do uczniów szkół podstawowych i ich rodziców, zapewniając im pomoc w adaptacji do polskiego systemu edukacji. „Pakiet Startowy” miał nie tylko przybliżyć lokalny kontekst instytucji edukacyjnych regionu wrocławskiego, ale także ogólnie wyjaśnić polski system szkolnictwa. Treść książki została zweryfikowana przez nauczycieli, asystentów międzykulturowych i uczniów z zagranicy i każdy z nich podzielił się swoimi spostrzeżeniami na temat tego, co powinno się w niej znaleźć.

Środkową część książki stanowi słowniczek podstawowych pojęć dotyczących edukacji w Polsce. Dodatkowo zawiera ona wzory dokumentów, które rodzice mogą wykorzystać w korespondencji ze szkołą, np. zgód czy zwolnień. Ponadto zawiera wyjaśnienia dotyczące systemu oceniania, wskazówki dla dzieci gdzie szukać pomocy w różnych sytuacjach kryzysowych oraz określa obowiązki rodziców, szkół i uczniów.

Broszura została wydana w trzech wersjach językowych: ukraińskiej, angielskiej i polskiej, zapewniając integrację lokalnej społeczności polskojęzycznej. Każde wydanie zawiera identyczną treść, podzieloną na dwie sekcje – jedną dla rodziców i jedną dla uczniów. Sekcja dla uczniów została napisana mniej formalnym i prostszym stylem językowym. Zaobserwowano, że uczniowie często przynosili broszurę do szkoły i korzystali z niej podczas zajęć.

Drugie wydanie broszury, sfinansowane przez UNICEF, zostało przygotowane po rozpoczęciu nauki przez dzieci ukraińskich uchodźców wojennych we wrocławskich szkołach. Zostało opublikowane w sierpniu 2022 r. i przekazane przed rozpoczęciem roku szkolnego we wrześniu 2022 r. szkołom podstawowym oraz instytucjom pomagającym migrantom takim jak [Przejscie Dialogu](#). Autorzy poprawili i rozszerzyli tekst, uwzględniając szerszy zakres informacji. Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego zamierza wydawać kolejne edycje, aby dotrzymać kroku zmianom w polskim systemie szkolnictwa i zapewnić czytelnikom aktualne informacje.

Pakiet Startowy można łatwo przenieść do innych miast a nawet krajów. Wdrożenie tej praktyki w innych miastach Polski wymagałoby jedynie drobnych dostosowań, takich jak aktualizacja adresów internetowych serwisów rekrutacyjnych do szkół. Podobne inicjatywy podjęły już niektóre inne polskie miasta. W innych krajach Pakiet Startowy mógłby służyć jako przewodnik jak przygotować taką książkę i jakie tematy powinny być w niej poruszone.

Day Care Kraków

Mariola MAMCARCZYK, Ewa ŚLĘZAK-BELOWSKA

Ośrodek Opieki Diennej Day Care Kraków powstał w odpowiedzi na potrzeby ukraińskich uchodźców wojennych i ich rodzin, którzy uciekli ze swojego kraju i trafili do Krakowa. Większość uchodźców stanowiły kobiety z dziećmi. Posiadanie małych dzieci jest wyzwaniem dla samotnych matek próbujących rozpocząć nowe życie w nieznanym miejscu, zwłaszcza gdy dostęp do żłobków i przedszkoli jest ograniczony. Dlatego zrodził się pomysł zapewnienia im dostępu do godnej zaufania, bezpiecznej i wygodnej placówki opieki nad dziećmi w ciągu dnia, umożliwiając im dalsze funkcjonowanie w Krakowie, w tym naukę języka polskiego, uporanie się z formalnościami związanymi z pobytem i ostatecznie znalezienie pracy.

Pomysłodawcą projektu jest Karolina Bisping Adamik, która jest obecnie prezesem Fundacji Fine – oficjalnego organizatora ośrodka. Od lutego 2022 roku w projekt zaangażowało się wiele osób oraz instytucji. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne zapewniły krakowskie placówki i instytucje kulturalne, w tym Pracownia Arete, Przedszkole Mali Przyjaciele, kadra akademicka Uniwersytetu Jagiellońskiego, Krakowskie Biuro Festiwalowe oraz niezliczone rzesze zaangażowanych osób. Od czerwca 2022 roku Day Care funkcjonuje pod oficjalnym patronatem UNICEF-u. Od kwietnia 2023 roku ośrodek jest wspierany finansowo przez CORE (Community Organised Relief Effort), organizację non-profit założoną przez Seana Penna i Ann Lee w odpowiedzi na trzęsienie ziemi na Haiti.

Centrum Day Care działa od poniedziałku do piątku w godzinach pracy (od 7:30 do 17:30) i oferuje miejsce dla 100 ukraińskich dzieci. Opiekę dzienną i związaną z nią działalność edukacyjną zapewnia zespół wysoko wykwalifikowanych i certyfikowanych ukraińskich nauczycieli przedszkolnych, opiekunów, logopedów i psychologów dziecięcych, których celem jest zapewnienie

dobrego samopoczucia i holistycznego rozwoju dzieci. Dzieci podzielone są według wieku na cztery grupy, każda liczy 25 dzieci. Jedyne co wymaga wkładu finansowego ze strony rodziców to koszt posiłków.

Dla ukraińskich dzieci placówka opieki dziennej Day Care Kraków pełni funkcję swoistego pomostu łączącego je zarówno z krajem ojczystym, jak i nowym miejscem zamieszkania. Zapewnia im ukraińskich rówieśników, nauczycieli i innych specjalistów, którzy porozumiewają się w ich języku ojczystym i pielęgnują ich tożsamość narodową. Dodatkowo placówka oferuje możliwość nauki języka polskiego i wspiera rodziców w radzeniu sobie w nowym środowisku, łagodząc ich obawy poprzez zapewnienie dzieciom dobrej opieki. Placówka prowadzi edukację zgodnie z ukraińskim systemem, ale dzieci są także przygotowywane do potencjalnego przejścia na polski system edukacji. Dzięki temu mogą bezproblemowo podjąć naukę w szkole w obydwu krajach.

Projekt ma [własną stronę internetową](#). Zamieszczono na niej między innymi formularze rejestracyjne na zajęcia, a także formularze zgłoszeniowe dla wolontariuszy chcących pomóc w opiece nad dziećmi oraz instrukcje dla animatorów warsztatów. Dodatkowo, można bezpłatnie pobrać opracowaną przez UNICEF i partnerów krajowych aplikację, która pomaga rodzicom w podejmowaniu świadomych decyzji dotyczących opieki i rozwoju ich dziecka od urodzenia do 6 roku życia.

Innowacyjne praktyki opieki dziennej Day Care obejmują między innymi:

1. Dodatkowe zajęcia dotyczące tematyki chorób i higieny osobistej. To ważny obszar edukacji, gdyż dzieci w wieku przedszkolnym są szczególnie narażone na choroby zakaźne ze względu na jeszcze słabo rozwinięty układ odpornościowy i częsty kontakt z innymi dziećmi. Podczas takich zajęć poznają różnice między bakteriami i wirusami, przyczyny i objawy chorób oraz zasady higieny osobistej.
2. Różnorodne warsztaty organizowane dla dzieci w Centrum Spotkań (miejscu opisanym jako osobny przykład inspirującej praktyki). Jeden z warsztatów skupia się na robotyce, oferując możliwość projektowania, budowania i programowania robotów. Sprzyja to zaangażowaniu i uczeniu programowania, inżynierii i matematyki, promując kreatywność, logiczne myślenie i cenne na przyszłość umiejętności rozwią-

zywania problemów. Jest to także szansa dla dzieci na ucieczkę przed wojną i odkrycie nowych pasji i zainteresowań.

3. Udział w wydarzeniach kulturalnych (Międzynarodowy Dzień Teatru) oraz regularne wizyty w teatrze, kinie i muzeach (np. Muzeum Przyrodnicze).
4. Wspólne imprezy dla polskich i ukraińskich rodzin, m.in. ukraińskie bajki.

Projekt zapewnia zatem liczne możliwości nie tylko wsparcia, zapewnienia opieki i edukacji rodzinom ukraińskim, ale także zapoznania ich z przyjmującym ich polskim społeczeństwem i jego kulturą. Niemniej jednak przyszłość projektu pozostaje niepewna, ponieważ jego działanie uzależnione jest od darowizn prywatnych i instytucjonalnych. Mamy jednak nadzieję, że spontanicznemu, ambitnemu, zdeterminowanemu i pełnemu współczucia zespołowi Fundacji Fine uda się zinstytucjonalizować opiekę dzienną Day Care i pozyskać wsparcie finansowe od lokalnych władz.

IZRAEL

TechforChanges

Karin AMIT

W lutym 2022 roku, w wyniku rosyjskiej inwazji na Ukrainę do Izraela przybyły tysiące uchodźców z Ukrainy (w tym również olimów⁹). Aby pomóc w dostarczaniu informacji i pomocy tym uchodźcom, trzech założycieli startupów utworzyło organizację TechForChanges¹⁰, która działa na rzecz tworzenia lokalnych sieci przy użyciu technologii i społeczności. Nawiązali współpracę z organizacjami pozarządowymi, firmami, wolontariuszami, organizacjami charytatywnymi, jednostkami rządowymi i lokalnymi samorządami, mając na celu niesienie wsparcia szybko i na dużą skalę.

Inicjatywa TechForChanges łączy organizacje z potrzebującymi uchodźcami z Ukrainy, szybko i na dużą skalę. Projekt wykorzystuje siłę społeczności, by zapewnić pomoc indywidualnym osobom i wywrzeć większy wpływ. Wykorzystując innowacyjne i cyfrowe rozwiązania, TechForChanges ma na celu rozwiązywanie starych problemów w nowy i skuteczny sposób. Ponadto organizacja buduje wspólną i otwartą platformę danych, by zwiększyć zasięg, możliwość oceny potrzeb i widoczność dla wszystkich uczestników sieci.

Celem tego dokumentu jest opisanie innowacyjnego podejścia TechForChanges oraz tego, w jaki sposób wykorzystuje technologię i społeczność do tworzenia partnerstw na rzecz pomocy ukraińskim uchodźcom.

9 Olimami w Izraelu nazywa się migrantów mających żydowskie korzenie. Wraz z małżonkami w momencie przyjazdu do Izraela otrzymują izraelskie obywatelstwo.

10 Ta inicjatywa obywatelska działała przez około półtora roku (od lutego 2022 r. do lipca 2023 r.). Strona internetowa <https://www.techforchanges.org/services> nie jest już dostępna.

Rozpoczęcie działalności przez TechForChanges było bezpośrednią odpowiedzią na przyjazd tysięcy uchodźców z Ukrainy do Izraela. Uchodźcy ci potrzebowali wsparcia w wielu obszarach, takich jak opieka zdrowotna, zatrudnienie i mieszkalnictwo. Część z nich to osoby żydowskiego pochodzenia, którym po przyjeździe nadano obywatelstwo izraelskie. Wiele organizacji w Izraelu podjęło działania by pomóc uchodźcom i zaspokoić ich potrzeby, jednak brak koordynacji między tymi organizacjami utrudniał dokładne określenie tych potrzeb. Poza pomocą organizacyjną nie było wiarygodnego źródła informacji, które pomogłoby uchodźcom odnaleźć się w nowej, nieznanym rzeczywistości. Dlatego potrzebowali także sieci wsparcia lub społeczności, które pomogłyby im w aklimatyzacji.

Dlatego TechForChanges jako cel postawiło sobie przede wszystkim jasne określenie potrzeb i ich usystematyzowanie by ułatwić współpracę między organizacjami niosącymi pomoc. Wykorzystując technologię, społeczność i dane, TechForChanges stworzyło sieć partnerów, którzy pomagają zaspokajając potrzeby uchodźców w bardziej wydajny i skuteczny sposób. Projekt działa poprzez sieci utworzone w wybranych samorządach lokalnych Izraela.

TechForChanges ma na celu pomóc ukraińskim uchodźcom w integracji z izraelskim społeczeństwem, bez względu na ich płeć, religię czy poglądy polityczne. Aby to osiągnąć, projekt udostępnia informacje uchodźcom poprzez budowanie lokalnych sieci. Projekt ściśle współpracuje z lokalnymi samorządami. Na przykład odbywają się cotygodniowe spotkania menedżera społeczności TechForChanges z przedstawicielami samorządowych biur integracji w celu oceny potrzeb uchodźców. Projekt funkcjonuje obecnie w czterech lokalnych samorządach, a w przyszłości ma zostać rozszerzony na kolejne.

Podstawowym działaniem w projekcie jest stworzenie lokalnej sieci, w skład której wchodzi partnerzy krajowi (instytucje opieki zdrowotnej, firmy, władze rządowe, organizacje non-profit), partnerzy lokalni (samorządy, lokalne przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, wolontariusze) i partnerzy technologiczni (usługi cyfrowe, rozwój). Drugim krokiem jest zmapowanie potrzeb uchodźców, a trzecim opracowanie innowacyjnych rozwiązań odpowiadających tym potrzebom.

Aby zapoznać uchodźców z ideą lokalnych sieci, TechForChanges organizuje miejskie targi dla organizacji pomocowych, które wspierają ukraińskich uchodźców w wielu aspektach życia. Targi stanowią platformę bezpośredniej interakcji między organizacjami pomocowymi a uchodźcami, co prowadzi do powstania różnych form wsparcia, takich jak grupy wsparcia emocjonalnego czy bezpłatny cyfrowy portfel usług finansowych. Targi integrują także urzędy pracy, poprzez współpracę z HIAS (Hebrajskie Stowarzyszenie Pomocy Imigrantom). Co więcej, TechForChanges stara się wypełnić istniejącą lukę, świadcząc usługi uchodźcom, którzy nie mają żydowskich korzeni: bezpłatny program dentystryczny, pilotażowe grupy do nauki języka hebrajskiego online oraz grupa wsparcia dla rodzin dzieci ze specjalnymi potrzebami.

Organizacja jest także w trakcie opracowywania aplikacji mobilnej dla uchodźców, która zaspokoi ich najpilniejsze, podstawowe potrzeby, w tym zapewni dostęp do informacji na temat statusu prawnego, ubezpieczenia zdrowotnego, ratownictwa medycznego, zatrudnienia i edukacji.

Do tej pory TechForChanges zorganizowało targi sieci lokalnych, w których wzięło udział około 3500 uczestników i nawiązało współpracę z około siedemdziesięcioma organizacjami w Izraelu. Początkowe finansowanie w wysokości 1 miliona nowych szekli izraelskich uzyskano dzięki osobistym staraniom założycieli organizacji. Finansowanie drugiego etapu zostało zabezpieczone dzięki partnerstwu z Federacją UJA Nowy Jork.

Podsumowując, TechForChanges z powodzeniem zapewnił znaczące korzyści w zakresie integracji ukraińskich uchodźców z izraelskim społeczeństwem. Innowacyjne rozwiązania i utworzone partnerstwa odegrały zasadniczą rolę w zaspokojeniu palących potrzeb uchodźców. Projekt doprowadził do rozbudowy lokalnych sieci świadczących usługi w różnych regionach Izraela. Założyciele TechForChanges rozważają obecnie przeniesienie swojego modelu operacyjnego na wyższy poziom, oferując swoje usługi imigrantom przybywającym do Izraela z innych krajów, takich jak Etiopia. Ciągły rozwój i sukces projektu pokazują jego zdolność do dostosowywania się do nowych wyzwań i zapewniania znaczącego wsparcia potrzebującym.

HIAS (Hebrajskie Stowarzyszenie Pomocy Imigrantom)

Karin AMIT

Szacuje się, że od pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku w Izraelu schronienie znalazło około 45 000 ukraińskich uchodźców. Aby przyjąć taki napływ uchodźców, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wdrożyło różne polityki wobec ukraińskich uchodźców, takie jak uregulowanie wjazdu osób niebędących Żydami oraz zapewnienie dostępu do zatrudnienia i podstawowych usług. [HIAS Izrael](#) był jedną z pierwszych organizacji, które zareagowały na kryzys, zapewniając pomoc prawną i asystentów prawnych, aby zapobiec deportacjom i połączyć rodziny. W dokumencie tym zbadany zostanie projekt HIAS Izrael, mający na celu promowanie zatrudniania (nieżydowskich) uchodźców z Ukrainy w Izraelu.

HIAS to globalna organizacja zajmująca się ochroną uchodźców, którzy zostali zmuszeni do opuszczenia swoich ojczyzn ze względu na pochodzenie etniczne, religię, seksualność lub inne czynniki. HIAS Izrael koncentruje się na pomocy żydowskim imigrantom i uchodźcom, a także współpracuje z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i organami rządowymi w celu ulepszenia systemu azylowego dla uchodźców nieżydowskich. HIAS Izrael reprezentuje także uchodźców w postępowaniach prawnych, dążąc do tego, by stać się wiodącym autorytetem w dziedzinie migracji i sprostać wyzwaniom stojącym przed nowymi migrantami i osobami ubiegającymi się o azyl. W jednym ze swoich obecnych projektów HIAS Izrael pomaga uchodźcom z Ukrainy, którzy znaleźli schronienie w Izraelu, w uzyskaniu możliwości legalnego zatrudnienia.

Ukraińscy uchodźcy, którzy przybyli do Izraela, automatycznie otrzymywali trzymiesięczną wizę turystyczną, która nie obejmowała pozwolenia na pracę.

Jednak w maju 2022 roku izraelski rząd ogłosił, że Ukraińcy, którzy przybyli do Izraela po 24 lutego lub którzy w tym dniu przebywali już w kraju legalnie, mogą pracować w ramach polityki nieegzekwowania prawa. Polityka ta będzie obowiązywać przez cały czas trwania wojny w Ukrainie i do czasu, aż uchodźcy będą mogli wrócić do kraju. Oznacza to, że obecnie ukraińscy uchodźcy mogą pracować bez formalnego pozwolenia na pracę, bez konsekwencji prawnych dla siebie i swoich pracodawców.

HIAS zdaje sobie sprawę, jak ważne jest, by uchodźcy osiągnęli samowystarczalność i niezależność w izraelskim społeczeństwie, dlatego działa na rzecz promowania włączenia ekonomicznego. Wiąże się to z uregulowaniem legalnego zatrudnienia uchodźców by pomóc im osiągnąć większą stabilizację. W tym celu HIAS łączy uchodźców z potencjalnymi pracodawcami. Współpracuje także z działami kadr pracodawców, by mieć pewność, że posiadają informacje niezbędne do legalnego zatrudniania uchodźców. Zapewniając te kontakty i informacje, HIAS ma na celu pomóc uchodźcom w znalezieniu zatrudnienia, zwiększając w ten sposób ich stabilność finansową i zmniejszając ich zależność od rodziny i przyjaciół.

Po przeprowadzeniu oceny potrzeb w sierpniu 2022 roku, HIAS zidentyfikował kluczową potrzebę jaką było zapewnienie możliwości znalezienia pracy w Izraelu uchodźcom wojennym, zwłaszcza kobietom, szukającym legalnego i uczciwego zatrudnienia. Organizacja uznała, że stosunkowo wysoki poziom wykształcenia, doświadczenia zawodowego i umiejętności uchodźców mogą wnieść znaczący wkład w izraelski rynek pracy. Jednak badanie 143 uchodźców wojennych pokazało, że tylko 40 % z nich znalazło zatrudnienie, a większość kobiet była zatrudniona przy sprzątanii, co stanowiło spore niedopasowanie rodzaju pracy do ich umiejętności i doświadczenia. Efekt był taki, że uchodźcy mieli finansowe problemy i trudności z integracją.

HIAS stworzył specjalny program integracji społeczno-gospodarczej dla ukraińskich uchodźców, mający na celu rekrutację małych i dużych pracodawców, którzy traktowaliby uchodźców jako kapitał ludzki i zapewniali im uczciwe warunki zatrudnienia. Aby to osiągnąć, organizacja skontaktowała się zarówno z dużymi korporacjami, jak i małymi przedsiębiorstwami i przekazała im wiedzę potrzebną do zatrudniania uchodźców. HIAS wspierał także pracodawców we włączaniu tej wiedzy do ich programów zatrudniania. Dodatkowo program opracowany przez HIAS oferuje uchodźcom możli-

wość nauki języka hebrajskiego i angielskiego oraz rozwijania umiejętności poszukiwania pracy.

W grudniu 2022 r. HIAS nawiązał współpracę z TechForChanges i Wysokim Komisarzem Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców w celu zorganizowania targów pracy w Tel Awiwie, które zapewniły ponad 300 miejsc pracy dla 200 rodzin. Targi były dobrym punktem wyjścia dla programu i udowodniły jak widoczna jest potrzeba legalnego i uczciwego zatrudnienia. Przeprowadzono ponad 100 rozmów kwalifikacyjnych, a około 150 gości skorzystało z bezpłatnych usług, takich jak umówienie wizyt u dentysty, czy skorzystanie z porad prawnych związanych z zatrudnieniem i statusem prawnym. Dodatkowo goście targów mieli okazję wziąć udział w trzech prelekcjach poruszających istotne tematy.

W ramach programu zatrudnienia HIAS Izrael współpracuje z wieloma organizacjami, w tym z Wysokim Komisarzem Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, organizacją Lekarze na Rzecz Praw Człowieka, Early Starters International, poradnią prawniczą Uniwersytetu w Tel Awiwie, Centrum Rozwoju Uchodźców Afrykańskich oraz władzami lokalnymi i organizacjami wolontariackimi.

Wysiłki HIAS mające na celu zapewnienie możliwości znalezienia zatrudnienia w Izraelu przez ukraińskich uchodźców wojennych zmieniły ich los, pomagając im zarabiać na życie i integrować się ze społeczeństwem. Organizacja nawiązała współpracę z różnymi agencjami i korporacjami, by zapewnić uchodźcom wiedzę i zasoby, których potrzebują aby stać się aktywnymi członkami siły roboczej. Dzięki tej inicjatywie uchodźcy mogli wykorzystać swoje umiejętności i doświadczenie by zbudować lepszą przyszłość dla siebie i swoich rodzin.

Obecnie, dwa lata po przybyciu uchodźców do Izraela, motywowanie uchodźców by wzięli większą odpowiedzialność za swój dobrostan nadal stanowi pewne wyzwanie. Ponadto rząd izraelski nałożył ograniczenia geograficzne na zatrudnienie, a HIAS pracuje nad rozwiązaniem tego problemu z wykorzystaniem środków prawnych.

Mimo tych wyzwań program zatrudnienia HIAS skutecznie stworzył uchodźcom możliwość zyskania samowystarczalności i wniesienia wkładu w izrael-

skie społeczeństwo. Dzięki ciągłemu partnerstwu i działaniom promującym program HIAS kontynuuje prace nad stworzeniem lepszej przyszłości dla uchodźców w Izraelu.

Zav Hasha'ah – "Sytuacja krytyczna"

Karin AMIT

[Zav Hasha'ah](#) to rządowa inicjatywa prowadzona przez Ministerstwo Pracy, Spraw Społecznych i Opieki Społecznej we współpracy z organizacją Joint Izrael, organizacją Magen David Adom (izraelski odpowiednik Czerwonego Krzyża) oraz organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Jej celem jest zapewnienie pomocy humanitarnej ukraińskim uchodźcom wojennym, którzy przybyli do Izraela po 24 lutego 2022 roku i nie kwalifikują się do Prawa Powrotu (nie są uważani za olimów¹¹). Joint Izrael został zrekrutowany przez Ministerstwo Pracy, Spraw Społecznych i Opieki Społecznej jako organ partnerski i operacyjny w momencie tworzenia projektu, początkowo na okres 3 miesięcy, ale został on przedłużony ze względu na trwanie wojny.

Zav Hasha'ah to ośrodek pomocy humanitarnej, który służy jako oficjalne źródło informacji i pomocy dla uchodźców wojennych z Ukrainy. Celem centrum jest poprawa życia uchodźców poprzez zapewnienie skoordynowanej i skutecznej reakcji na kryzys. Centrum prowadzi infolinię telefoniczną, która zapewnia pomoc w trzech językach: ukraińskim, rosyjskim i hebrajskim. Ten „punkt kompleksowej obsługi” oferuje niezbędne usługi i wskazówki pomagające uchodźcom w poruszaniu się po różnych aspektach ich nowego życia w Izraelu. Pomaga złagodzić poczucie zamętu i wyczerpania oraz służy jako centrum współpracy organizacji społeczeństwa obywatelskiego, grup filantropijnych i przedsiębiorstw w zakresie pomocy humanitarnej.

Po rosyjskiej pełnoskalowej inwazji na Ukrainę w lutym 2022 roku tysiące uchodźców w pośpiechu uciekło ze swoich domów i przybyło do Izraela. Wielu znalazło się w obcym kraju bez żadnego dobytku i desperacko potrzebując pomocy. Rząd Izraela zdecydował się pomóc uchodźcom oferując informacje i wskazówki, żywność, opiekę medyczną, pozwolenia na pracę i pobyt, edukację, odzież i inne zaopatrzenie, zakwaterowanie, programy wytchnieniowe i wypoczynkowe oraz wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego. Infolinia ośrodka udziela informacji na temat tych usług. Odpowiada także na zapytania lokalnych władz i obywateli Izraela dotyczące udzielanej pomocy rządowej, a także obywateli, którzy chcą pomóc poprzez wpłatę datków. Ośrodek odgrywa kluczową rolę pomagając ukraińskim uchodźcom w Izraelu w odbudowaniu życia oraz znalezieniu poczucia stabilności i bezpieczeństwa w nowym domu. W okresie od marca do czerwca 2022 roku do Izraela przybyło około 21 000 osób, z czego około 15 000 w nim pozostało.

Program wsparcia obejmuje kilka obszarów:

- **Edukacja** – Polityka izraelskiego rządu umożliwia nieletnim Ukraińcom posiadającym legalne zezwolenie na pobyt korzystanie z izraelskiego systemu edukacji.
- **Pozwolenia na pracę i pobyt** – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ustaliło politykę zatrudnienia ukraińskich uchodźców wojennych w Izraelu, którzy nie kwalifikują się do Prawa Powrotu. Centrum pomocy telefonicznej udziela wyczerpujących informacji na temat szczegółów tej polityki.
- **Pomoc medyczna** – Ministerstwo Pracy, Spraw Społecznych i Opieki Społecznej zapewnia darmową opiekę medyczną wszystkim tym uchodźcom, którzy nie kwalifikują się do Prawa Powrotu.
- **Pomoc żywnościowa** – Dostępna w postaci gotowych pakietów żywnościowych lub voucherów na zakup żywności.
- **Wsparcie zdrowia psychicznego** – Izrael ma świadomość, że wojna i przeprowadzka do obcego kraju mogą skutkować problemami ze zdrowiem psychicznym takimi jak urazy, stany lękowe, depresja i złożone stany emocjonalne. Aby stawić czoła tym wyzwaniom, państwo zapewnia pakiet sesji terapeutycznych, prowadzonych osobiście lub online przez kilka tygodni przez licencjonowanego terapeutę, który włada językiem uchodźców. Usługa ta jest bezpłatna.

11 Olimami w Izraelu nazywa się migrantów mających żydowskie korzenie. Wraz z małżonkami w momencie przyjazdu do Izraela otrzymują izraelskie obywatelstwo.

- **Programy wytchnieniowe i wypoczynkowe** – Zav Hasha'ah prowadzi różnorodne zajęcia wytchnienia i wypoczynku dla dorosłych i dzieci w różnych lokalizacjach na terenie całego Izraela.
- **Zakwaterowanie** – Chociaż ukraińscy uchodźcy wojenni muszą mieć kogoś kto ich przyjmie, aby móc wjechać do Izraela, dostępna jest alternatywna pomoc mieszkaniowa, jeśli dalszy pobyt u osoby przyjmującej nie jest możliwy.
- **Wyposażenie** – Ośrodek oferuje podstawowy sprzęt, taki jak łóżka, materace i wózki dziecięce, współpracując z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu uzyskania prywatnych darowizn. Zgłoszenia potrzeby danej rzeczy można dokonać za pośrednictwem ośrodka.

Humanitarna pomoc Izraela dla ukraińskich uchodźców jest godnym odnotowaniem osiągnięciem. Jednakże Izrael ma więcej doświadczenia w procesie przyjmowania migrantów w ramach Prawa Powrotu (olim) niż w przyjmowaniu uchodźców ubiegających się o azyl. Niektóre inicjatywy były nieskuteczne – na przykład wysiłki mające na celu zapewnienie uchodźcom wsparcia emocjonalnego spotkały się z ograniczonym przyjęciem, ponieważ uchodźcy skupiali się na zaspokajaniu swoich bezpośrednich potrzeb fizycznych. Wyzwania logistyczne związane z udzielaniem pomocy dodatkowo spotęgował fakt zaangażowania wielu ministerstw. Zav Hasha'ah musiał organizować umowy z wieloma usługodawcami, co doprowadziło do opóźnień w świadczeniu usług.

Podsumowując, gotowość Państwa Izrael do pomocy uchodźcom z Ukrainy jest godna pochwały. Utworzenie Zav Hasha'ah stanowiło wyjątkowe wydarzenie, różniące się od innych wydarzeń w Izraelu, a w szczególności wydarzeń związanych z Joint Izrael. Sukces projektu był możliwy dzięki skutecznemu partnerstwu z organizacją Joint Izrael. Współpraca między partnerami przebiegała sprawnie i przejrzysto, zapewniono elastyczność systemową w zakresie wymogów właściwej administracji i osiągnięto znaczące wyniki działań w terenie. Wysiłki podjęte dla zapewnienia pomocy uchodźcom w wielu aspektach ich życia, odzwierciedlają zaangażowanie Izraela w zapewnienie bezpieczeństwa osobom szukającym schronienia w tym kraju. Aby zwiększyć przyszłe wysiłki, rząd Izraela powinien nawiązać partnerstwa z lokalnymi organizacjami specjalizującymi się we wsparciu uchodźców, które wykazują głębokie zrozumienie wyjątkowych wyzwań i wymagań takich

osób. Taka współpraca może sprzyjać zintegrowanemu podejściu do zaspokajania potrzeb uchodźców i umożliwiać bardziej skuteczne i długofalowe reagowanie.

Międzynarodowa Wspólnota Chrześcijan i Żydów (Fundusz Yedidut)

Karin AMIT

W odpowiedzi na wojnę na Ukrainie [Międzynarodowa Wspólnota Chrześcijan i Żydów](#) (w języku angielskim International Fellowship of Christians and Jews (IFCJ)), określana również jako Fundusz¹²⁾ zainicjowała projekt mający na celu ułatwienie imigracji żydowskich uchodźców¹³⁾ do Izraela i wsparcie ich pomyślnej integracji ze społeczeństwem izraelskim. Fundusz utworzył nadzwyczajny program pomocy społeczności żydowskiej na Ukrainie, udzielając pomocy rzeczowej i finansowej oraz pomocy w uzyskaniu wiz imigracyjnych. Ponadto organizacja współpracowała z Agencją Żydowską oraz Ministerstwem Aliji i Integracji przy projektach ułatwiających integrację migrantów w Izraelu.

Od trzydziestu lat Fundusz Yedidut pomaga Żydom migrującym do Izraela z całego świata. W trakcie swojej działalności Fundusz zainwestował 800 milionów nowych izraelskich szekli by ułatwić migrację 750 000 Żydów z krajów takich jak były ZSRR czy Etiopia.

12 IFCJ jest organizacją filantropijną założoną w 1983 r., której misją jest promowanie zrozumienia i współpracy między Żydami i chrześcijanami oraz zapewnienie pomocy humanitarnej dla państwa Izrael.

13 Olimowie to migranci do Izraela mający żydowskie pochodzenie i ich małżonkowie, którym po przybyciu na miejsce przyznaje się obywatelstwo izraelskie. Ich migracja, niezależnie od okoliczności, nazywana jest aliją.

W listopadzie 2014 r. Fundusz stworzył niezależny system migracyjny, mający na celu sprowadzanie Żydów z dwudziestu sześciu krajów świata. Koncentrując się na krajach, w których społeczności żydowskie znajdują się w trudnej sytuacji gospodarczej lub ich bezpieczeństwo może być zagrożone, Fundusz stara się pomagać każdemu Żydowi w korzystaniu z prawa do migracji do Izraela, niezależnie od jego sytuacji finansowej. Kiedy w Ukrainie wybuchła wojna, Fundusz Yedidut uznał za konieczne wspomóc zbieranie funduszy i ułatwić integrację żydowskich migrantów z Ukrainy w Izraelu.

Po pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku tysiące osób zostało zmuszonych do opuszczenia swoich domów i szukania schronienia w sąsiednich krajach, przybывая jedynie z tym co mieli na sobie. Oprócz braku podstawowych artykułów pierwszej potrzeby, takich jak żywność, odzież i mieszkanie, uchodźcy borykali się ze znacznymi brakami informacyjnymi, w tym brakiem wiedzy na temat przysługujących im w Izraelu praw. Aby sprostać tym pilnym potrzebom, Fundusz Yedidut uruchomił projekt mający na celu wsparcie żydowskich uchodźców przybывających do Izraela i ułatwienie ich pomyślnej integracji z izraelskim społeczeństwem. Projekt został opracowany w celu zaspokojenia pilnych potrzeb powstałych w wyniku nadzwyczajnej sytuacji i obejmował kilka kluczowych elementów, które zostaną szczegółowo wyjaśnione poniżej.

W początkowej fazie Fundusz współpracował z Agencją Żydowską przy utworzeniu centrum informacyjnego w Ukrainie. Centrum udzielało wskazówek dotyczących ewakuacji i organizacji podróży do bezpiecznych miejsc, w tym lotów do Izraela i zezwoleń na mocy Prawa Powrotu, które uchodźcy muszą uzyskać, aby wjechać do Izraela. Dodatkowo otwarto dwa centra pomocowe, jedno w Izraelu a drugie w Ukrainie.

Fundusz współpracował także z Agencją Żydowską, aby ułatwić ratowanie i migrację żydowskich uchodźców z Mołdawii i Polski (państw graniczących z Ukrainą). Przedstawiciele funduszu pośredniczyli w lokalnym konsulacie Izraela, by usprawnić proces migracji uchodźców. Fundusz zapewnił pokrycie podstawowych potrzeb, takich jak zakwaterowanie, wyżywienie i odzież dla uchodźców oczekujących na wizy migracyjne do Izraela.

Po przybyciu uchodźców do Izraela Fundusz Yedidut zaoferował kilka możliwości wsparcia ich integracji z izraelskim społeczeństwem:

1. Finansowe granty na zakup sprzętu elektrycznego.
2. Wykłady na różne tematy by wesprzeć pomyślną integrację. Wykłady te zostały dostosowane do potrzeb zidentyfikowanych przez władze lokalne. Obejmowały takie tematy, jak prawa uchodźców, zatrudnienie, izraelski system bankowości czy edukacja. Większość wykładów prowadzona była osobiście, a w każdym z nich uczestniczyło kilkadziesiąt osób.
3. obóz dla dzieci uchodźców, podczas którego brały udział w ciekawych zajęciach, uczyły się języka hebrajskiego i zdobywały wiedzę na temat izraelskiej kultury.

Wysiłki te wymagały współpracy z wieloma organizacjami, w tym z organizacjami lokalnymi w Mołdawii i Polsce, izraelskim Ministerstwem Aliji i Integracji oraz izraelskimi władzami lokalnymi.

W trakcie realizacji projektu Fundusz Yedidut musiał stawić czoła wyzwaniom, które odsłoniły obszary, którym organizacja nie była w stanie sprostać. Po zidentyfikowaniu tych luk Fundusz nawiązał współpracę z lokalnymi stowarzyszeniami posiadającymi wiedzę specjalistyczną w tych obszarach. Przykładowo, wśród uchodźców istotną potrzebą okazało się wsparcie w znalezieniu zatrudnienia, co skłoniło Fundusz do nawiązania współpracy ze Stowarzyszeniem Gvachim, znanym z ekspertyzy w tej dziedzinie. W przyszłości Fundusz planuje rozszerzyć swoją działalność o włączenie integracji zawodowej do własnego systemu wsparcia.

Odpowiedź Funduszu Yedidut na wojnę w Ukrainie stanowi model tego, jak organizacje mogą pomagać uchodźcom w czasach kryzysu. Centra informacji i pomocy utworzone we współpracy z Agencją Żydowską, wysiłki mające na celu pomoc uchodźcom w uzyskaniu wiz migracyjnych oraz zapewnienie pomocy materialnej, takiej jak zakwaterowanie, wyżywienie i odzież, odegrały kluczową rolę w ułatwieniu migracji żydowskich uchodźców do Izraela.

Fundusz wykazał ponadto swoje zaangażowanie we wspieraniu pomyślniej integracji uchodźców z izraelskim społeczeństwem. Zapewniając dotacje finansowe i sprzęt elektryczny, organizując wykłady na różne tematy oraz obóz dla dzieci, Fundusz pomaga zapewnić uchodźcom środki i wsparcie niezbędne do przystosowania się do nowego życia w Izraelu.

Nof HaGalil

Karin AMIT

W odpowiedzi na wojnę w Ukrainie miasto Nof HaGalil uruchomiło projekt mający na celu ułatwienie relokacji żydowskich uchodźców do Izraela i pomoc w ich pomyślniej integracji z Izraelskim społeczeństwem, a w szczególności z miastem Nof HaGalil. Aby osiągnąć ten cel, miasto podjęło kompleksowy zestaw działań. Zaczęło od wysyłania emisariuszy do takich krajów jak Mołdawia i Polska, aby zachęcić potencjalnych migrantów do osiedlenia się w Nof HaGalil. Po przybyciu migrantów do Izraela dobrze zaprojektowany program integracyjny oferuje rozwiązania odpowiadające ich potrzebom, w tym zakwaterowanie, opiekę zdrowotną i edukację. Poprzez tę inicjatywę miasto dokłada wszelkich starań, by imigranci czuli się mile widziani i cenieni jako członkowie izraelskiego społeczeństwa.

Nof HaGalil postrzega integrację migrantów jako kluczową misję zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym. Władze miasta dostrzegają ogromny wkład, jaki migranci wnoszą do społeczności, i postrzegają utworzenie zróżnicowanego i włączającego miasta jako ogromną korzyść i zaletę.

Po ucieczce przed wojną w Ukrainie wielu żydowskich uchodźców przybyło do Izraela bez środków do życia i z wojenną traumą. Co więcej, wiele rodzin zostało zmuszonych do rozdzielenia się, gdy męskich członków rodziny wcielono do ukraińskiej armii. Aby stawić czoła tym wyzwaniom, miasto Nof HaGalil przyjęło wyjątkową politykę przyjmowania migrantów, oferując nowo przybyłym uchodźcom ponadstandardową pomoc, w tym dopłaty do czynszu, meble, podstawowe artykuły gospodarstwa domowego, odzież i zabawki dla dzieci. Działania te miały na celu wsparcie dobrego samopoczucia migrantów i pomoc w sprawnym zadomowieniu się w nowym miejscu. Miasto potraktowało zapewnienie podstawowych usług, takich jak opieka

zdrowotna i edukacja za priorytet, uznając ich kluczową rolę we wspieraniu integracji uchodźców z izraelskim społeczeństwem.

Aby wesprzeć pomyślną integrację żydowskich uchodźców z Ukrainy miasto Nof HaGalil podjęło szereg proaktywnych działań, w tym:

1. Utworzenie usprawnionego systemu w hotelu, w którym początkowo zakwaterowani są migranci, by przyspieszyć ich rejestrację i dostęp do podstawowych usług. System ten zrzesza przedstawicieli różnych agencji rządowych odpowiedzialnych za integrację migrantów, takich jak Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Aliji i Integracji, Ministerstwo Edukacji oraz Ministerstwo Pracy, Spraw Społecznych i Opieki Społecznej („wszystko w jednym miejscu”).
2. Przekształcenie budynku parkingu miejskiego w supermarket, który bezpłatnie zaopatruje migrantów w podstawowe artykuły pierwszej potrzeby, m.in. odzież, obuwie, żywność, przybory szkolne i zabawki.
3. Rekrutacja ponad 200 rosyjsko- i ukraińskojęzycznych pracowników miejskich w różnych wydziałach w celu wsparcia migrantów w procesie integracji.
4. Rekrutacja rosyjsko- i ukraińskojęzycznych wolontariuszy do przyjmowania i wspierania nowych imigrantów.
5. Zapisywanie dzieci imigrantów do przedszkoli i szkół od razu po ich przybyciu.
6. Utworzenie miejskiego magazynu by przechowywać w nim podarowane meble i artykuły elektryczne zanim zostaną rozdane wśród potrzebujących rodzin migrantów.
7. Zapewnienie unikalnego koszyka świadczeń miejskich dla migrantów z Ukrainy w pierwszym roku ich pobytu w mieście, takich jak bezpłatny dostęp do obiektów miejskich, zajęć dla dzieci, bibliotek, wydarzeń kulturalnych, koncertów i basenów.
8. Utworzenie dedykowanej miejskiej strony internetowej oraz strony na Facebooku w języku rosyjskim by umożliwić bezpośrednią komunikację z migrantami.
9. Organizowanie specjalnych wydarzeń kulturalnych w języku ukraińskim w celu wzmocnienia i celebrowania dziedzictwa imigrantów.

Aby wesprzeć integrację migrantów, miasto Nof HaGalil współpracowało z wieloma podmiotami, aby zapewnić wszechstronną pomoc. Na przykład z kasami chorych, aby zapewnić wszystkim imigrantom, niezależnie od ich oficjalnego statusu, opiekę zdrowotną i bezpłatne ubezpieczenie przez pierwsze trzy miesiące. Ponadto miasto osiągnęło porozumienie z Ministerstwem Edukacji w sprawie zapewnienia dzieciom migrantów transportu z hoteli do szkół. Ministerstwo Aliji i Integracji pomogło w sfinansowaniu hoteli i zapewniło trzech koordynatorów by pomagali przyjeżdżającym uchodźcom w obowiązujących procedurach.

Ponadto miasto nawiązało bliskie relacje z kilkoma klubami w okolicy, w tym z klubem dla seniorów, który działa jako grupa wsparcia i grupa społeczna, z wolontariuszami zapewniającymi niezbędne informacje i nauczanie. Kilka zakładów przemysłowych w mieście zatrudniło uchodźców mimo ich braku znajomości języka i niedopasowania do konkretnych umiejętności zawodowych. Pomogło to migrantom w integracji na rynku pracy i uzyskaniu samowystarczalności.

Podsumowując, miasto Nof HaGalil wykazało się wyjątkowym i proaktywnym podejściem do wspierania skutecznej integracji żydowskich uchodźców z Ukrainy. Dostrzegając specyficzne potrzeby migrantów wykraczające poza standardowe usługi wsparcia, miasto nawiązało współpracę z różnymi podmiotami (m.in. ministerstwami, kasami chorych, lokalnymi firmami, organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami) i podjęło istotne działania w celu zapewnienia kompleksowej pomocy. Ogólnie rzecz biorąc, na podstawie informacji zwrotnych od migrantów i ich aktywności w sieciach społecznościowych wydaje się, że wysiłki Nof HaGalil okazały się skuteczne, jeśli chodzi o wspieranie dobrego samopoczucia migrantów i pomaganie im w zdomowieniu się w nowym miejscu i nowych warunkach.

Agencja Żydowska dla Izraela – program Selah

Karin AMIT

[Agencja Żydowska dla Izraela](#) jest organizacją non-profit, której misją jest ułatwianie globalnej migracji Żydów do Izraela, wspieranie dobrobytu społeczności żydowskich na całym świecie, promowanie tożsamości żydowskiej i wzmacnianie powiązań między Żydami a Izraelem. W odpowiedzi na wojnę w Ukrainie Agencja Żydowska dla Izraela podjęła szereg inicjatyw mających na celu pomoc ukraińskim uchodźcom. Jedną z takich inicjatyw jest program [Selah](#) (uczniowie przed rodzicami), który odpowiada na potrzeby młodych żydowskich uchodźców przybywających do Izraela.

Rozpoczęty w 2003 roku program Selah pomaga młodym ludziom w wieku 18–21 lat, którzy migrują do Izraela z byłego Związku Radzieckiego (ZSRR) bez rodziców po ukończeniu szkoły średniej. Przed rejestracją kandydaci przechodzą rygorystyczny proces selekcji, rozmowę kwalifikacyjną i proces dostosowawczy. 10-miesięczny program zapewnia uczestnikom wyjątkową okazję do dalszej edukacji i integracji z izraelskim społeczeństwem.

W normalnych czasach młodzi ludzie wybrani do udziału w programie Selah mają doskonale umiejętności akademickie, a także talenty w dziedzinach pozalekcyjnych, takich jak sztuka, sport i muzyka. Po pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku i przybyciu wielu młodych uchodźców do Izraela program otworzył swoje drzwi dla tych osób bez konieczności przeprowadzania selekcji.

Po inwazji na Ukrainę do Izraela przybyło prawie 15 000 młodych żydowskich uchodźców. Wielu z nich uciekło ze stref walk, byli bezradni, cierpiący z powodu wojennej traumy. Wśród nowo przybyłych znalazły się setki

młodych ludzi w wieku 18–24 lat, niektórzy z nich przybyli bez rodziców. Ci młodzi ludzie, zdezorientowani co do swojej przyszłości i niepewni życia w Izraelu, potrzebowali natychmiastowego wsparcia i wskazówek.

Aby zapewnić im jak najlepszą pomoc, Agencja Żydowska zdecydowała się zapisać ich do programu Selah, mimo że nie przeszli selekcji. Aby pomieścić tych dodatkowych uczestników, Agencja zwiększyła limit programu z 500 do 1000 uczniów rocznie i utworzyła dodatkowe centrum powitalne. Program Selah zapewnia tym młodym uchodźcom wyjątkową szansę dostępu do wysokiej jakości edukacji i wsparcia, umożliwiając im skuteczniejszą integrację z izraelskim społeczeństwem.

Program Selah oferuje młodym migrantom wszechstronne doświadczenie. Zakwaterowanie zapewniające jest w ośrodkach powitalnych w Karmielu na północy i Nitzanie na południu. Program obejmuje naukę języka hebrajskiego, kurs przygotowawczy do egzaminu psychometrycznego (wstępny do studia) oraz szereg zajęć społeczno-kulturalnych. Działania te obejmują zajęcia, warsztaty i wykłady o odpowiedniej tematyce, a także wycieczki po kraju. Kompleksowy system wsparcia uwzględnia finansowanie mieszkania, prania, zajęć i wycieczek, dostępu do siłowni oraz miesięczne kieszonkowe na wydatki osobiste. Uczestnicy zyskują także kontakt z różnorodną młodzieżą i społecznościami izraelskimi.

Młodzi ludzie angażują się w wiele projektów w Karmielu i Nitzanie, m.in. W przygotowywanie paczek żywnościowych dla potrzebujących, odwiedzanie ocalałych z Holocaustu i osób starszych oraz pracę z dziećmi ze specjalnymi potrzebami. Oprócz wzbogacenia akademickiego i kulturalnego, program oferuje przygotowanie do służby wojskowej we współpracy z Ministerstwem Obrony i IDF (Siły Obronne Izraela). Aby wesprzeć te wysiłki, w ramach programu nawiązano współpracę z szeregiem organizacji w Izraelu, w tym z Ministerstwem Aliji i Integracji, uniwersytetami i uczelniami oraz organizacjami trzeciego sektora w Karmielu i Nitzanie.

Chociaż program Selah zapewnia szerokie wsparcie, jego absolwenci mogą stanąć przed wyzwaniem po opuszczeniu zorganizowanego środowiska ośrodka powitalnego i muszą już samodzielnie podejmować decyzje dotyczące mieszkania, edukacji czy służby wojskowej. Biorąc pod uwagę wyjątkowe potrzeby młodych uchodźców z Ukrainy, program zapewnia im także

osobistą pomoc psychologiczną i doradztwo, które pomogą im w podjęciu decyzji dotyczących ich przyszłości.

Ogólnie rzecz biorąc, program Selah stanowi dla młodych imigrantów z Ukrainy doskonałą platformę do osiągnięcia sukcesu akademickiego, społecznego i psychologicznego, przy jednoczesnym wnoszeniu wkładu w izraelskie społeczeństwo i budowaniu więzi ze współobywatelami.

EUROPA

I-WELCOME

Sinem YILMAZ

Kobiety migrantki często spotykają się z większą dyskryminacją i szczególnymi wyzwaniami w dostępie do możliwości zatrudnienia i szkoleń. Projekt [i-WELCOME](#) miał na celu ułatwienie kobietom będącym obywatelkami krajów trzecich (TCN) wejścia na rynek pracy kraju przyjmującego i życia społecznego poprzez organizację kursów podnoszących umiejętności, programów mentorskich i programów tak zwanej metody małych kroków wdrażania w pracy (job shadowing). Kompleksowe podejście projektu do integracji na rynku pracy było innowacyjne i inspirujące, gdyż obejmowało: podnoszenie świadomości kobiet z krajów trzecich w zakresie ich praw (dostęp do edukacji, pracy); rozwijanie pewności siebie i samostanowienia; zapewnienie możliwości odbycia szkolenia zawodowego wkrótce po przybyciu do kraju przyjmującego oraz włączenie kwestii równości płci i zarządzania różnorodnością do kursów szkoleniowych.

Projekt i-WELCOME rozpoczął się w listopadzie 2020 roku i trwał 26 miesięcy. Projekt był realizowany we Francji, Niemczech, Hiszpanii, Bułgarii, Grecji, na Cyprze oraz we Włoszech i był bezpośrednio skierowany do nisko wykwalifikowanych kobiet z krajów trzecich, które nie zostały jeszcze zintegrowane społecznie i ekonomicznie ze społecznością przyjmującą oraz rynkiem pracy (pracodawcy, menedżerowie, właściciele, przedsiębiorcy). Pośrednie grupy docelowe obejmowały mentorki – kobiety urodzone w danym kraju, które dołączyły do projektu, by wspierać kobiety z państw trzecich podczas całego etapu „job shadowing”, a także ogół społeczeństwa, który został poinformowany o działaniach w ramach projektu.

Chociaż Europa pozostaje korzystnym miejscem docelowym dla osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, niewiele uwagi poświęca się integracji kobiet z krajów trzecich. Duża liczba takich kobiet spotyka się z tym,

że ich prawa nie są respektowane, a wiele z nich pada ofiarą handlu ludźmi, niewolnictwa i wykorzystywania seksualnego. W porównaniu z mężczyznami kobiety z krajów trzecich napotykać więcej przeszkód na drodze do integracji społecznej. To między innymi obowiązki wynikające z opieki nad dziećmi czy dyskryminacja ze względu na płeć – często są więc ofiarami „potrójnej dyskryminacji”. Brak polityk skupiających się na kobietach z krajów trzecich uwydatnia przede wszystkim potrzebę lepszego zrozumienia przez interesariuszy rynku pracy barier integracyjnych przed którymi stoi ta grupa, a także konieczność inwestowania w integrację, ponieważ kobiety pochodzące z krajów trzecich są kluczowymi podmiotami promującymi integrację wśród swoich rodzin i kręgów społecznych. W tym sensie projekt i-WELCOME jest zgodny z rezolucją nr 2244 (2018) Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy,¹⁴ ponieważ ma na celu ułatwienie kobietom z krajów trzecich wejście na rynek pracy społeczeństwa przyjmującego oraz udział w życiu społecznym poprzez organizowanie kursów podnoszących kwalifikacje oraz programy job shadowing.

Pierwszym działaniem w ramach projektu i-WELCOME była analiza potrzeb mająca na celu określenie cech oraz potrzeb kobiet z krajów trzecich w każdym z państw partnerskich. Wyniki tej analizy przedstawiono w formie [Raportu Infograficznego UE](#). Następnie partnerzy projektu opracowali [program nauczania i-WELCOME](#), który stał się podstawą do przygotowania materiałów na kurs podnoszenia umiejętności oraz [wytucznych](#) dla nauczycieli osób dorosłych aby zapewnić skuteczne wykorzystanie materiałów.

Po tym pierwszym etapie projekt skupił się na kluczowych interesariuszach rynku pracy, przeprowadzając analizę punktu widzenia pracodawców na temat rekrutacji kobiet migrantek, wielokulturowych miejsc pracy i polityki równości płci. Analiza ta doprowadziła do opracowania pakietu edukacyjnego mającego na celu podniesienie świadomości pracodawców na temat uprzedzeń i stereotypów związanych z kobietami z krajów trzecich. Działania te stanowiły część przygotowań pracodawców do zaoferowania dwumiesięcznych programów job shadowing, pomagających słabiej wy-

kształconym kobietom z krajów trzecich w skuteczniejszej integracji na lokalnym rynku pracy.

W ramach podjętych działań partnerzy stworzyli [PORTAL i-WELCOME](#), oferujący kobietom z krajów trzecich, interesariuszom rynku pracy i społeczności przyjmującej potężne, dynamiczne i interaktywne, wielofunkcyjne narzędzie oparte na zaawansowanej technologii. Portal został zaprojektowany tak, aby można go było łatwo utrzymać, a po zakończeniu projektu przenieść i dostosować do innych uwarunkowań. Jest to przyjazny dla użytkownika i interaktywny portal, który jest powiązany z profilami projektu w mediach społecznościowych i oficjalną stroną internetową.

Aby przeprowadzić pilotażowe testy i zakończyć prace nad wszystkimi produktami jakie powstały w ramach projektu, partnerzy opracowali kompleksowy pakiet przewodników w siedmiu językach zawierający wszystkie główne produkty projektu, dostępny także online.

Projekt i-WELCOME jest szczególnie inspirujący ze względu na całościowe podejście zarówno do rynku pracy, jak i integracji społecznej. Jako projekt ponadnarodowy, jest zaprojektowany tak, by można go było dostosować do różnych uwarunkowań. Gotowe do użycia materiały powstałe w trakcie projektu pozwalają na jego przeniesienie i wdrożenie w innym miejscu, a także na utrzymanie efektów po zakończeniu projektu.

14 Migracja z perspektywy płci: wzmocnienie pozycji kobiet jako kluczowych aktorów integracji.

IncluCities

Sinem YILMAZ

Projekt IncluCities miał na celu poprawę integracji obywateli państw trzecich w miastach średniej wielkości poprzez współpracę między miastami. Praktyka ta jest szczególnie inspirująca do wspierania miast mających mniejsze doświadczenie w przeprowadzaniu konkretnych zmian w działaniach dotyczących lokalnej integracji i odzwierciedlaniu potrzeb lokalnych samorządów. Projekt IncluCities stanowi również dobry przykład możliwości przenoszenia i zwiększania skali dobrych praktyk między miastami, które nie znajdują się w bliskim sąsiedztwie geograficznym.

Inspiracją dla projektu był [pakiet narzędzi integrujących miasta](#) opracowany przez Eurocities. Celem projektu jest ułatwienie wymiany wiedzy pomiędzy 4 mentorami (Bruksela, Mechelen, Fuenlabrada, Schaerbeek) i 4 podopiecznymi (Saint Jean de la Ruelle, Capaci, Livadia, Jelgawa)- małymi i średnimi miastami oraz ich instytucjami samorządowymi w celu poprawy praktyk integracyjnych.

Celem IncluCities jest zwiększenie integracji obywateli państw trzecich poprzez ułatwienie wymiany wiedzy między czterema małymi i średnimi miastami (Saint Jean de la Ruelle, Capaci, Livadia, Jelgawa) a ich instytucjami samorządowymi z czterema doświadczonymi miastami (Bruksela, Mechelen, Fuenlabrada, Schaerbeek). Celem projektu jest także poprawa zdolności kształtowania polityki uczestniczących w nim miast i instytucji samorządowych, w tym wspieranie integracji. Ponadto ma on na celu wzmocnienie instytucji krajowych poprzez poprawę koordynacji i wymiany wiedzy między nimi.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat tysiące migrantów i osób ubiegających się o azyl przybyło do Europy, aby uciec przed niestabilnością w swoich krajach

i szukać lepszych warunków życia. Chociaż polityką migracyjną zajmują się głównie władze centralne, władze lokalne i regionalne odgrywają kluczową rolę w integracji migrantów na miejscu, zapewnianiu zakwaterowania i szkoleń oraz promowaniu dialogu ze społecznością przyjmującą. Dla małych i średnich miast dysponujących ograniczonymi zasobami i finansowaniem tworzenie miast włączających migrantów i uchodźców jest wyzwaniem wymagającym skoordynowanych wysiłków społeczności lokalnej.

Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR) oraz krajowe stowarzyszenia samorządów lokalnych i regionalnych od dawna wskazują na znaczenie zaspokojenia potrzeb integracyjnych na poziomie lokalnym. Aby rozwiązać ten problem, nawiązali współpracę z ośmioma miastami i ośmioma instytucjami krajowymi w celu powołania IncluCities¹⁵, trzyletniego projektu kierowanego przez CEMR.

Miasta biorące w nim udział (oraz ich instytucje samorządowe i regionalne) są łączone w partnerstwa obejmujące jedno miasto mentorskie i jedno miasto uczące się (podopieczne). Miasta mentorskie prezentują dobre praktyki, podczas gdy miasta podopieczne dostosowują i wdrażają te praktyki w swoich uwarunkowaniach. Końcowymi rezultatami projektu są internetowe punkty kompleksowej obsługi miast mentorskich oraz plan działania dotyczący dobrych praktyk dla miast podopiecznych.

Proces mentoringu rozpoczął się od oceny potrzeb, na bazie której powstały partnerstwa pomiędzy uczestniczącymi miastami. Zidentyfikowano potrzeby miast uczących się i mocne strony miast mentorów. Na przykład miejscowość Saint Jean de la Ruelle we Francji cierpiała z powodu braku świadomości lokalnej społeczności, braku wrażliwości płci w świadczeniu podstawowych usług, a także wyzwań związanych z włączeniem społecznym i aktywnym udziałem migrantów. Z drugiej strony, miasto mentorskie Bruksela ma reputację miasta przyjaznego i bogatego w doświadczenia w zakresie aktywnego uczestnictwa migrantów i włączenia społecznego.

15 Projekt jest finansowany ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji Unii Europejskiej (FAMI).

Po połączeniu miast w pary zdefiniowano kluczowe kwestie dla każdej pary miast i zebrano dobre praktyki. Na przykład głównym tematem partnerstwa między Capaci (Włochy) i Mechelen (Belgia) było budowanie wizji „miasta dla wszystkich”, natomiast w przypadku partnerstwa między Livadią (Grecja) i Fuenlabradą (Hiszpania) główny nacisk położono na mobilizowanie obywateli do opracowania narzędzi wspierających możliwości godnego zatrudnienia i przedsiębiorczości dla migrantów i uchodźców.

Następnie zorganizowano wstępne sesje mentorskie i szkoleniowe oraz utworzono lokalne sieci wsparcia. Podczas pierwszych wizyt studyjnych miasta partnerskie stworzyły plany działania. Zostały one następnie skonsolidowane podczas drugich wizyt studyjnych. Po tych wizytach zorganizowano spotkania szkoleniowe i warsztaty dla wszystkich partnerów i miast. Wszystkie plany działania zostały poddane przeglądowi podczas trzeciej (ostatniej) wizyty studyjnej.

Na zakończenie projektu każda para miast przygotowała infografikę wyjaśniającą proces mentoringu i jego wyniki. W ramach partnerstw miast opracowano także cztery zestawy narzędzi tematycznych (zestaw narzędzi do [integracji uwzględniający wrażliwość płci](#), zestaw narzędzi do [budowania miasta dla wszystkich](#), zestaw narzędzi do [integracji na rynku pracy](#) i zestaw narzędzi [do wspierania nauki języków](#)) w oparciu o główne tematy poruszane w partnerstwach. Oprócz tego uczestnicy projektu wnieśli wkład w [publikację przewodnika metodologicznego](#) dotyczącego mentoringu między miastami.

Chociaż projekt miał na celu transfer dobrych praktyk z miast mentorów do miast podopiecznych, konieczne były pewne zmiany dostosowawcze uwzględniające różnice kontekstowe. Na przykład Jelgawa (Łotwa) planowała wdrożyć udany projekt mentorskiego miasta Schaerbeek (Belgia), „La Maison des Femmes”, który jest usługą świadczoną kobietom, prowadzoną w ramach współpracy lokalnych władz z odpowiednimi instytucjami. Ten system współpracy nie pasował jednak do struktury miejskiej Jelgawy, dlatego też konieczne było dostosowanie projektu do funkcjonujących struktur. Podobnie jedno z miast podopiecznych (Capaci, Włochy) chciało przyjąć inicjatywę Buddies with Refugees (Przyjaciele z uchodźcami) wdrożoną wcześniej w Mechelen w Belgii. Ten partnerski projekt łączy ludzi: w kontekście uchodźców oznacza to, że każdemu uchodźcy (lub osobie ubiegającej się

o azyl) przydzielany jest wolontariusz, który już od jakiegoś czasu mieszka w Belgii lub Luksemburgu. Następnie para jest zwykle wspierana przez lokalną organizację i spotyka się regularnie we wspólnie ustalonym terminie. Capaci stanęło przed sporym wyzwaniem by przyjąć i dostosować tę praktykę na własnym gruncie, ponieważ tamtejsza populacja migrantów składa się głównie z osób, które nie planują osiedlić w tym rejonie, w związku z czym jest mniej prawdopodobne, że będą zainteresowane takim projektem. Aby pokonać to wyzwanie, projekt partnerski został zmodyfikowany i przekształcony go w program mediacji między migrantami a lokalnymi władzami, który lepiej się sprawdził.

Ogólnie rzecz biorąc, projekt IncluCities jest cenną inicjatywą, która ma na celu zaspokojenie potrzeb integracyjnych obywateli państw trzecich poprzez promowanie wymiany wiedzy i współpracę między małymi i średnimi miastami oraz stowarzyszeniami samorządów lokalnych. Wykorzystując doświadczenie i fachową wiedzę miast mentorów: Brukseli, Mechelen, Fuenlabrady i Schaerbeek, miasta będące podopiecznymi: Saint Jean de la Ruelle, Capaci, Livadia i Jelgawa mogą usprawnić swoje praktyki i polityki integracyjne, tworząc w rezultacie bardziej włączające i przyjazne społeczności. Projekt przyczynia się także do wzmocnienia instytucji krajowych uczestniczących państw poprzez promowanie większej koordynacji i dzielenia się wiedzą. Trwający trzy lata projekt IncluCities miał potencjał wywarcia trwałego pozytywnego wpływu zarówno na społeczności migrantów, jak i na goszczące ich miasta.

Program Integracja dzieci dotkniętych migracją (ICAM)

Sinem YILMAZ

Program [Integracja dzieci dotkniętych migracją \(ICAM\)](#) to kompleksowe rozwiązanie odpowiadające potrzebom edukacyjnym i społecznym 10,5 mln dzieci dotkniętych migracją w Europie. Program ma na celu nie tylko zwiększenie możliwości edukacyjnych tych dzieci, ale także wsparcie ich dobrostanu społecznego i emocjonalnego. Program kładzie nacisk na budowanie powiązań i współpracę z organizacjami i osobami indywidualnymi w celu łagodzenia skutków migracji i pandemii na krótką i dłuższą metę, co czyni go inicjatywą innowacyjną i inspirującą.

Program Integracja dzieci dotkniętych migracją (ICAM) skierowany jest do wszystkich dzieci dotkniętych migracją – niezależnie od tego, czy są to uchodźcy, osoby ubiegające się o azyl, migranci ekonomiczni lub społeczni, czy też dzieci pozostawione przez członków rodziny, którzy przenieśli się do innego kraju. Program działa w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Włoszech, Rumunii i Belgii. ICAM zapewnia również skuteczne wsparcie dla szkół, by pomóc zaradzić lukom w nauce spowodowanym pandemią Covid-19 u wszystkich dzieci, które tego potrzebują. Dzięki programowi ICAM dzieci znajdujące się w niekorzystnej sytuacji otrzymują wysokiej jakości edukację, do której mają prawo zgodnie z Europejską Gwarancją dla Dzieci i Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. W ramach programu ICAM stworzono niedawno warsztaty doszkalające, wskazówki i pakiety materiałów dla szkół podstawowych i średnich w całej Europie, aby pomóc im w przyjęciu i integracji ukraińskich dzieci oraz w uporaniu się z traumą społeczną i emocjonalną, których dzieci te mogły doświadczyć w wyniku migracji. Gdy bezpośrednie potrzeby fizyczne dzieci w nowym środowisku zostaną zaspokojone, niezwykle ważne jest

zapewnienie im ciągłego wsparcia, które pomoże przywrócić im dobrostan emocjonalny i społeczny.

Istota programu skupia się wokół pojęcia „convivencia”, hiszpańskiego terminu oznaczającego „wspólne życie w harmonii”. Uznaje się, że dzieci nie mogą skutecznie zdobywać wiedzy, jeśli czują się nieszczęśliwe, niepewne lub przestraszone. Współpracownicy ICAM dążą do budowania powiązań z organizacjami i ludźmi, którzy dzielą ich determinację w dążeniu do odkrycia i wdrożenia środków, które pomogą w krótko i długoterminowej perspektywie zminimalizować konsekwencje pogłębiającego się kryzysu humanitarnego spowodowanego migracją, pandemią Covid-19 i wojną w Ukrainie.

Dzieci dotknięte migracją należą do dzieci najbardziej bezbronnych i mogą cierpieć z powodu separacji, a czasem traumy, co ogranicza ich dobrostan i dostęp do edukacji. Rasizm, ksenofobia, przemoc ze względu na płeć i nietolerancja mogą również zwiększyć traumę tych dzieci i skutkować ich wykluczeniem z edukacji i uczenia się. Istnieją również dowody na to, że więcej dzieci w potrzebie, w porównaniu z pozostałymi dziećmi, poważnie ucierpiało z powodu zakłóceń w edukacji spowodowanych pandemią Covid-19. W rezultacie różnice w poziomie wykształcenia w Europie pogłębiają się.

Program ICAM zwiększa integrację dzieci dotkniętych migracją poprzez promowanie harmonijnej atmosfery w szkole i domu. Program działa poprzez budowanie sieci szkół, które otrzymują stałe wsparcie od krajowych koordynatorów ICAM przeszkolonych przez partnerów ICAM w każdym kraju. Krajowi Koordynatorzy ICAM szkolą społeczność składającą się z 10–20 szkolnych liderów ICAM, aby mogli realizować program w swoich szkołach. Oprócz tego programu szkoleniowego ICAM oferuje dodatkową pomoc mającą na celu poprawę dobrostanu społecznego i emocjonalnego dzieci zarówno w szkole, jak i w ich rodzinach, a także edukację na temat ich praw i dostępnej im ochrony prawnej. Program promuje bezpieczne i odpowiedzialne zachowanie, ograniczając przypadki znęcania się i zapobiegając niewłaściwemu korzystaniu z Internetu i mediów społecznościowych.

ICAM oferuje szkołom szereg materiałów oraz wsparcie, w tym rozwój zawodowy dla dyrektorów szkół w takich obszarach, jak włączenie społeczne

oraz społeczno-emocjonalne uczenie się (SEL). Szkolenie to obejmuje czterodniowe warsztaty i ciągły coaching prowadzony przez Krajowych Koordynatorów ICAM, skupiający się na wspieraniu dzieci dotkniętych migracją. Szkoły otrzymują także podręcznik i dostęp do bazy pomysłów na rozwój ICAM oraz materiałów dydaktycznych i edukacyjnych. Prowadzony jest program SEL dla małych grup, który ma pomóc dzieciom w przystosowaniu się oraz przewidzianych jest 20 sesji warsztatowych w ramach edukacji rodziców/opiekunów, aby kontynuować SEL w domu. ICAM udostępnia także narzędzie do przeglądu szkół online, które jest łatwe w administrowaniu i oferuje infolinię pomocy dostępną w przypadku wszelkich problemów technicznych. Wyniki są szczegółowo analizowane i zestawiane z danymi porównawczymi z innych szkół w kraju i lokalnie. Szkoły mają dostęp do europejskiej sieci wymiany dobrych praktyk w obszarach związanych z ICAM.

Od szkół biorących udział w programie oczekuje się, że wskażą dwóch szkolnych liderów ICAM i umożliwią im wzięcie udziału w szkoleniu ICAM. Muszą także przeprowadzić coroczny przegląd szkoły ICAM i udostępnić wyniki w Internecie. Na podstawie tego przeglądu szkoły muszą opracować plan działania, włączyć go do swojego planu doskonalenia szkoły i wdrożyć go, aby poprawić włączenie dzieci dotkniętych migracją. Uczestniczące szkoły muszą także podzielić się swoimi doświadczeniami z innymi szkołami w Europie i stać się szkołą szanującą prawa UNICEF na poziomie 2. Muszą być przygotowane do zaoferowania specjalistycznej wiedzy w celu promowania ICAM na szczeblu krajowym i otrzymają pełny zwrot funduszy za każde skierowanie personelu na szkolenia na krajowych koordynatorów ICAM.

Model ICAM można w dużym stopniu dostosować – od małej grupy szkół po wdrożenie w całym kraju. Program ICAM jest elastyczny i można go dopasować do specyficznych potrzeb poszczególnych szkół lub grup szkół. Program obejmuje obszerny coaching i szkolenia, a także podręczniki, scenariusze lekcji i warsztaty dla rodziców. Dodatkowo dostępna jest szeroka gama materiałów w wielu językach, aby ułatwić wdrażanie programu.

Hotel Magdas

Sinem YILMAZ

Hotel Magdas to pierwszy będący biznesem społecznym hotel w Austrii, który ma na celu zapewnienie dostępu do rynku pracy osobom, które musiały opuścić swój kraj. Hotel Magdas to wyjątkowy i inspirujący projekt działalności społecznej, stanowiący cenny model tego, w jaki sposób firmy mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju społecznego i środowiskowego, jednocześnie generując zyski finansowe. Projekt jest szczególnie inspirujący, ponieważ ma charakter włączający, odpowiada potrzebom beneficjentów i jest w stanie utrzymać pozytywne efekty. Projekt Hotelu Magdas może również służyć jako cenny model wspierania ukraińskich uchodźców poprzez zapewnienie im szkoleń i możliwości zatrudnienia, jednocześnie oferując zrównoważone i przystępne finansowo zakwaterowanie.

Hotel Magdas ma na celu przyczynić się do długoterminowej integracji uchodźców poprzez szkolenie ich w biznesowo-społecznym hotelu. Są w nim zatrudniani uchodźcy z całego świata. Ich talent, umiejętności, języki i kompetencje kulturowe, a także pochodzenie, stanowią wartość dodaną dla działalności hotelu, ponieważ gośćmi hotelu są także podróżnicy z całego świata. Hotel prowadzony jest przez profesjonalistów z branży i zapewnia pracę i szkolenia uchodźcom.

Znalezienie pracy przez uchodźców w Austrii jest dużym wyzwaniem, a długie okresy oczekiwania na wnioski o azyl mogą go dodatkowo spotęgować. W odpowiedzi na tę sytuację powstał Hotel Magdas w Wiedniu. Hotel Magdas to biznes społeczny, dla którego kluczowa jest aktywna integracja osób, które miałyby ograniczone szanse na skuteczny udział w normalnym rynku pracy. Hotel Magdas zatrudnia pracowników socjalnych, którzy zapewniają praktykantom i innym pracownikom pomoc w wielu kwestiach, od rozwiązywania konfliktów między pracownikami po dostęp do zajęć z języka nie-

mieckiego, zakwaterowanie i kwestie administracyjne. Oprócz szkoleń i zatrudniania uchodźców, od 2017 roku hotel prowadzi także program praktyk zawodowych, zapewniający młodym uchodźcom edukację, szkolenia i długoterminowe perspektywy integracji.

Hotel Magdas działa jak zwykły hotel, świadcząc usługi noclegowe dla gości. Różnica polega na wizji i misji. Hotel daje swoim gościom możliwość wniesienia wkładu w koncepcję biznesu społecznego i wsparcia integracji uchodźców. Nawet wystrój odzwierciedla barwną różnorodność personelu hotelu Magdas. Godność i równość każdego człowieka to podstawowa zasada kierownictwa hotelu. Magdas aktywnie promuje otwartość i tolerancję wśród swoich pracowników i gości.

W hotelu Magdas pracują mieszane zespoły składające się z profesjonalistów i uchodźców-stażystów. Sprzyja to wymianie kulturowej, zarówno wśród hotelowych gości, jak i wśród personelu. Magdas zapewnia międzykulturowo dostosowane praktyki zawodowe i miejsca pracy. Wszyscy uczestnicy programów Magdas otrzymują wynagrodzenie zgodne z przepisami prawa pracy. Pracownicy socjalni pełnią rolę centralnego mechanizmu zbierania informacji zwrotnych, wyrażania obaw lub poruszania tematów do omówienia. Informacje zwrotne na temat oczekiwań i napotkanych problemów zbierane są systematycznie, zarówno po dołączeniu do zespołu jak i jego opuszczeniu. Informacje te uzupełniane są corocznymi konsultacjami zewnętrznymi ze wszystkimi pracownikami i analizowane we współpracy z Uniwersytetem Ekonomicznym w Wiedniu.

Hotel Magdas opiera się z jednej strony na zidentyfikowanym i potwierdzonym zapotrzebowaniu na włączające miejsca staży i niedyskryminacyjne miejsca pracy dla uchodźców, z drugiej zaś na zapotrzebowaniu na wykwalifikowaną kadrę w branży turystycznej. W projekt zaangażowani są także pracownicy socjalni, aby zapewnić całościowe podejście i zapobiec negatywnemu wpływowi problemów w innych obszarach integracji na integrację z rynkiem pracy.

Dla biznesu społecznego działającego na konkurencyjnym rynku kluczowe znaczenie ma kompleksowe projektowanie i skrupulatne planowanie. Ekspertyza turystyczna została dostarczona przez wyspecjalizowaną agencję we współpracy z Austriackim Stowarzyszeniem Właścicieli Hoteli. Stała współpraca z Uniwersytetem Ekonomicznym w Wiedniu umożliwia regularne, wysokiej jakości analizy wpływu.

Projekt opiera się na wskaźnikach, które są mierzalne, osiągalne i istotne: dane finansowe, liczba udanych staży, jakościowa informacja zwrotna w momencie odejścia z zespołu, wyniki regularnych ankiet wśród pracowników i systematycznej analizy wpływu we współpracy z Uniwersytetem Ekonomicznym w Wiedniu. Hotel Magdas opracował plan zarządzania personelem równoważący różne umiejętności i doświadczenia. Pomagają również pracownicy socjalni, identyfikując dodatkowe potrzeby.

Jeśli chodzi o zrównoważony rozwój, projekt opiera się na społecznym modelu biznesowym, który generuje własne zasoby. Finansowanie społeczne na wczesnych etapach pomogło zwiększyć zainteresowanie projektem i tym samym jego wsparcie. Austriackie Stowarzyszenie Właścicieli Hoteli dostarczyło ekspertyzy w zakresie koncepcji.

Oprócz konsultacji z innymi specjalistami z branży hotelarskiej, Caritas zapewniał wewnętrznie ekspercką wiedzę dotyczącą zagadnień integracyjnych. Pomoc przy elewacji hotelu i dziełach sztuki w pokojach hotelowych zapewniła z kolei znajdująca się nieopodal Akademia Sztuk Pięknych w Wiedniu. Oprócz artysty odpowiedzialnego za upcykling starych mebli, w pozyskiwanie i renowację mebli hotelowych zaangażowani byli wolontariusze.

Trwające przenosiny hotelu do nowej lokalizacji, działalność restauracji o podobnej koncepcji w Karyntii oraz rozwój branży cateringowej i usług sprzątania pokazują możliwe do przeniesienia cechy tej inicjatywy. Aktywna integracja rynku pracy w biznesie społecznym okazała się sukcesem – zwłaszcza w sektorze turystyki – i można ją przenieść na inne sektory rynku pracy oraz do innych regionów/krajów. Projekt jest pierwszym społecznym modelem biznesowym angażującym uchodźców w branżę turystyczną, a koncepcję – obejmującą specjalistyczne wsparcie zapewniane przez pracowników socjalnych – można przenieść do innych środowisk.

Projekt Hotelu Magdas odbił się szerokim echem w mediach w kraju i za granicą i jest sztandarowym modelem integracji poprzez społeczny model biznesowy. Okazał się skuteczny i osiągnął zamierzone cele, dlatego może być rekomendowany jako wzór. Praktyka ta nadaje się do powielania zarówno przez organizacje publiczne jak i prywatne. Długoterminowym celem tej inicjatywy jest uzyskanie własnego finansowania i niezależności finansowej.

NOWE ABC Networking w świecie edukacji: przekraczanie granic w celu budowania społeczności

Sinem YILMAZ

[NOWE ABC](#) to projekt, w ramach którego wdrażano dziewięć życiowych projektów pilotażowych mających na celu promowanie włączenia dzieci i młodzieży imigrantów w edukację. Praktyka ta jest szczególnie inspirująca, ponieważ tworzy interakcje między zainteresowanymi stronami, wzmacnia pozycję dzieci ze środowisk migracyjnych i uchodźczych oraz sprawia, że ich głos jest słyszalny. Przeprowadzenie projektów pilotażowych w dwóch różnych środowiskach pomaga ocenić możliwość dostosowania działań NOWEGO ABC do różnych kontekstów.

Projekt NOWE ABC pomaga różnym grupom ludzi lepiej współpracować. Daje każdemu, zwłaszcza dzieciom, szansę podzielenia się swoimi pomysłami. Ma na celu pomóc grupom, które mogą borykać się z trudnościami zyskać większą władzę i kontrolę, tak by mogły współpracować z innymi w celu wprowadzenia rzeczywistych zmian.

Projekt pomaga uczniom-migrantom nie tylko w nauce. Zapewnia także wsparcie emocjonalne i pomoc w dostosowaniu się do grupy i środowiska. Oznacza to patrzenie na wszystko, co pomaga uczniom w nauce, a nie tylko na książki. Celem projektu jest stworzenie różnego rodzaju miejsc nauki, które mogą pomóc rodzinom, społecznościom i wszystkim osobom zaangażowanym w edukację.

Projekty pilotażowe w ramach NOWEGO ABC są opracowywane wspólnie przez jego partnerów i zainteresowane strony i służą jako przykłady dobrych

praktyk do przetestowania w dziewięciu uczestniczących krajach. Dodatkowo zostanie utworzona wirtualna platforma umożliwiająca wymianę informacji, dyskusję i przesyłanie informacji zwrotnych na temat wspólnego opracowywania NOWEGO ABC, a także ocenę procesów przed i po wdrożeniu projektów pilotażowych.

Już w 2016 roku Komisja Europejska zaznaczała, że migracja na dużą skalę do Europy utrudniła migrantom integrację. Według danych UNICEF za 2016 r. w Europie żyje około 5,4 mln dzieci-migrantów, czyli około jednej szóstej światowych migrantów poniżej 18 roku życia.

Chociaż przez ostatnie 50 lat Europę uważano za „kontynent integracji”, niedawne zamieszanie społeczno-polityczne na szczeblach krajowych ujawniło istotne wyzwania i konflikty związane z integracją migrantów. Dzieci ze środowisk uchodźczych lub migracyjnych są szczególnie narażone na takie konflikty ze względu na swój niższy status, co czyni je bardziej podatnymi na dyskryminację i bariery integracyjne.

Badania dotyczące krajowych polityk i środków na rzecz włączania uczniów ze środowisk migracyjnych pokazały szeroki zakres polityk wdrażanych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Zostało to udokumentowane w 2016 roku przez Unię Europejską i w 2019 r. przez unijną sieć Eurydice. Dzieci ze środowisk migracyjnych w dalszym ciągu napotykały bariery i nierówności w edukacji, a także w innych obszarach życia poza szkołą, co wykazały badania przeprowadzone przez UE w 2016 r. i OECD/UE w 2015 r. Stanowi to istotną przeszkodę w procesie integracji ich rodzin oraz grup etnicznych/językowych, a także przeszkodę dla ich własnych przyszłych możliwości.

Systemy edukacji stoją obecnie przed licznymi wyzwaniami wynikającymi z rosnącej różnorodności kulturowej, językowej i etnicznej, a także nierówności społeczno-ekonomicznych. Celem NOWEGO ABC jest wniesienie wkładu poprzez edukację, która jest bardzo ważnym czynnikiem pomyślnej ogólnej integracji migrantów.

Aby zrozumieć, w jaki sposób ludzie współpracują w edukacji, w ramach projektu przeanalizowano różne przykłady z krajów partnerskich. Proces ten

polegał na zebraniu danych na temat kontekstu przed rozpoczęciem działań w ramach NOWEGO ABC.

Przed rozpoczęciem projektów pilotażowych konsorcjum i zespoły pilotażowe organizowały regularne spotkania, aby ułatwić toczące się dyskusje, zapewniając pełne zaangażowanie wszystkich uczestników i uwzględnienie ich pomysłów na wszystkich etapach.

W ramach NOWEGO ABC testowane są różne inicjatywy w dziewięciu miejscach, by zaangażować w nie jak największą liczbę osób i dać im możliwość wniesienia własnych pomysłów. Chodzi zwłaszcza o osoby, które zwykle raczej rzadko się wypowiadają.

Projekt pilotażowy 1: [Wzmacnianie pozycji młodych tłumaczy](#)

Celem tego pilotażu jest współpraca z młodymi tłumaczami, którzy pomagają swoim rówieśnikom, rodzinie i lokalnej społeczności w tłumaczeniach pisemnych i ustnych, by stworzyć i zaprojektować zasoby, które wzmacniają kulturowe, społeczne, emocjonalne i ogólne aspekty bycia młodym tłumaczem. Ten projekt pilotażowy został wdrożony w szkole średniej, w której znajduje się zróżnicowana kulturowo populacja uczniów w wieku od 11 do 18 lat.

Projekt pilotażowy 2: [Przygody Małego Księcia na świecie](#)

Celem tego pilotażu jest zwiększenie odporności psychicznej i emocjonalnej dzieci-migrantów poprzez zmianę narracji o ich doświadczeniach i ułatwienie im płynnej integracji z życiem szkolnym. Pilotaż obejmie dwie grupy wiekowe: uczniów szkół podstawowych i uczniów szkół średnich. Będzie polegał na stworzeniu zestawu narzędzi szkoleniowych, który będzie uwzględniał wymagania emocjonalne dzieci-migrantów i pomoże im lepiej się zintegrować.

Projekt pilotażowy 3: [Szkolenie nauczycieli i zaangażowanie rodziny w pluralistyczne podejście do edukacji językowej](#)

Celem tego pilotażu jest stworzenie warunków i działań, które uznają wielojęzyczność za zaletę i szansę w szkolnym programie nauczania. Zespoły z Uniwersytetu w Turynie i Uniwersytetu w Bolonii współpracują ze szkołami i rodzinami, aby stworzyć i przeprowadzić szereg działań.

Projekt pilotażowy 4: [Mentoring dla lepszej integracji](#)

Celem tego działania pilotażowego jest bezpośrednia odpowiedź na potrzeby młodzieży uchodźców i migrantów w zakresie braku integracji w środowisku szkolnym i jednocześnie podniesienie świadomości podmiotów szkolnych na temat ich roli i odpowiedzialności w przyczynianiu się do integracji uczniów-migrantów w szkole.

Projekt pilotażowy 5: [Wzmocnienie pozycji małoletnich migrantów nie mających opiekunów poprzez multimodalne współtworzenie w sytuacjach migracyjnej mobilności](#)

Celem tego działania pilotażowego jest promowanie wzmacniania pozycji małoletnich nie mających opiekunów poprzez różnego rodzaju warsztaty skupiające się na muzyce, wideo, fotografii i zmniejszaniu krzywd. Działania te mają na celu wspieranie ekspresji i wzmacnianie pozycji uczestników, a także pomogą zidentyfikować i zastanowić się nad potrzebami tej grupy docelowej w obszarach edukacji nieformalnej i pozaformalnej.

Projekt pilotażowy 6: [Moja wymarzona szkoła; szkoła jaką chciałbym widzieć](#)

Celem tego działania pilotażowego jest pomoc dzieciom/rodzinom/społecznościom w zabranii głosu i przedstawieniu ich rzeczywistych potrzeb edukacyjnych innym zainteresowanym stronom, a także decydom na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

Projekt pilotażowy 7: [Wspólnie poznajemy nasze światy](#)

Celem tego projektu pilotażowego jest wyznaczenie nowych standardów zawodowych dla asystentów wielokulturowych jako multidyscyplinarnych mediatorów międzykulturowych pracujących w środowisku dzieci. Pomyślnie pilotażu uważają, że takie osoby mają predyspozycje by stać się główną instytucjonalną formą wsparcia integracyjnego dzieci. Ich rolą jest pośredniczenie między szkołą, nauczycielami, dziećmi, ich rodzinami i rówieśnikami w celu budowania dialogu i wzajemnego zrozumienia, a także kompetencji i wrażliwości kulturowej.

Projekt pilotażowy 8: [Wyrażanie siebie poprzez poezję](#)

Celem tego działania pilotażowego jest dostarczenie dzieciom konkretnych narzędzi, które pomogą im wyrazić siebie i podzielić się swoimi historiami

z rówieśnikami. W ramach pilotażu utworzone zostanie praktyczne środowisko z grupą dzieci-wolontariuszy, które wezmą udział w warsztatach.

Projekt pilotażowy 9: [Międzynarodowe migracje, mobilność i jej brak: praktyki offline/online, tożsamość, sprawczość i głos młodzieży w tymczasowych ośrodkach recepcyjnych](#)

Celem tego pilotażu jest wspólne stworzenie dobrych praktyk w celu przezwyciężenia warunków i doświadczeń związanych z przymusową migracją poprzez rozwijanie osobistej autonomii młodych dorosłych, zwiększanie możliwości znalezienia pracy, edukacji, pomocy prawnej i opieki zdrowotnej lub szkolenia językowego.

Projekt NOWE ABC wzmacnia pozycję interesariuszy i szerszej społeczności. Takie podejście umożliwia inicjatorom projektu wyrażenie swoich pomysłów i opinii, wzięcie odpowiedzialności za przyszłe działania oraz zaprezentowanie decydom wyzwań integracyjnych i wspólnie wypracowanych rozwiązań. Po wstępnych działaniach pilotażowych partnerzy projektu planują przeprowadzić dalsze inicjatywy testowe w różnych krajach. Ich celem jest sprawdzenie, które inicjatywy sprawdzają się, i które można wdrożyć w innych miejscach.

Matki z sąsiedztwa (Bydelsmødre)

Sinem YILMAZ

[Matki z sąsiedztwa](#) to oddolna inicjatywa, której celem jest zapewnienie rodzinom imigrantów z małymi dziećmi w Norwegii dostępu do zasobów i usług, które mogą im pomóc. Jest to innowacyjna i inspirująca inicjatywa, która dostrzega potrzeby izolowanych kobiet pochodzących z mniejszości etnicznych, do których istniejący system może nie dotrzeć. Inicjatywa Matki z sąsiedztwa pełni rolę pomostu pomiędzy tymi kobietami a odpowiednimi zasobami, przekazując im istotne informacje i wsłuchując się w ich obawy. Wyróżnia się podejściem opartym na współpracy. Matki z sąsiedztwa współpracują z innymi lokalnymi podmiotami, aby zapewnić społeczności wszechstronne wsparcie. Generalnie inicjatywa jest inspirującym przykładem tego, jak działania podejmowane przez społeczność mogą mieć pozytywny wpływ na życie marginalizowanych kobiet i ich rodzin.

Matki z sąsiedztwa to pierwotnie niemiecka koncepcja, która narodziła się w Berlinie pod nazwą Stadtteilmütter w 2004 roku. Cztery lata później została przeniesiona do Danii, gdzie rozwinięto ją w nowym kierunku w oparciu o pracę wolontariacką. Matki z dzielnicy odniosły w Danii wielki sukces, z ponad 900 aktywnymi dzielnicowymi matkami działającymi w 42 stowarzyszeniach w całym kraju. W 2016 roku koncepcja została przeniesiona do Norwegii i dostosowana do norweskich potrzeb.

Inicjatywa Matki z sąsiedztwa koordynuje działania wolontariuszy, którymi są zazwyczaj kobiety pochodzące z mniejszości etnicznych, które dobrowolnie pomagają samotnym kobietom do których dotarcie w społeczności lokalnej w obecnym systemie może być trudne. Osoby zaangażowane w inicjatywę służą jako słuchacze, przekazują istotne informacje i działają jako pomost między kobietami a odpowiednimi zasobami lub źródłami dalszej pomocy. Dzięki swojej współpracy wolontariuszki Matek z sąsiedztwa stają się inte-

gralną częścią wysiłków lokalnej społeczności na rzecz zapewnienia wsparcia. Pomoc udzielana przez te „matki” wzmacnia kobiety, umożliwiając im lepsze pomaganie sobie, swoim dzieciom i rodzinom.

Matki z sąsiedztwa współpracują z innymi lokalnymi podmiotami, których działania różnią się w zależności od potrzeb konkretnej społeczności. Włączanie wolontariuszek Matek z sąsiedztwa w różne lokalne działania pomaga zapobiegać zwolnieniom lub konkurencji między różnymi podmiotami realizującymi te same cele. Zamiast tego siły te są zjednoczone, by zapewnić kompleksowe wsparcie kobietom i rodzinom mieszkającym w okolicy. Dodatkowo współpraca z innymi podmiotami sprawia, że wolontariuszki Matek z sąsiedztwa są mocno zakotwiczone i zaangażowane w społeczność lokalną.

Główną grupą docelową Matek z sąsiedztwa są izolowane kobiety pochodzące z mniejszości etnicznych, które borykają się z wyzwaniem związanym z nauką języka norweskiego i urzędowym systemem miejskim, a także problemami społecznymi, gospodarczymi i zdrowotnymi. Do tej grupy trudno dotrzeć sektorowi publicznemu, ale Matki z sąsiedztwa mogą do niej dotrzeć ze względu na ich różnorodność językową, lokalną obecność, elastyczną dostępność i łatwość nawiązywania kontaktów. Poprzez równy i pełen szacunku dialog przekazują ważne informacje o społeczeństwie i wskazują drogę do innych przydatnych zasobów.

Bycie Matką z sąsiedztwa przynosi korzyści również samym wolontariuszkom, ponieważ zyskują pewność siebie, motywację do dalszej edukacji i pracy, umiejętności językowe, wiedzę o norweskim społeczeństwie i większe poczucie przynależności. W większym stopniu angażują się w udział swoich dzieci w zajęciach pozaszkolnych i edukację. Dodatkowo wolontariuszki Matek z sąsiedztwa podczas szkoleń rozwijają umiejętności zawodowe, co zapewnia im poczucie wartości i uznania.

Początkowa faza inicjatywy Matki z sąsiedztwa obejmuje utworzenie silnej profesjonalnej sieci współpracowników, którzy dostrzegają korzyści z posiadania grupy wolontariuszek w swoim rejonie. Krajowy sekretariat Matek z sąsiedztwa rekrutuje wolontariuszki, które są gościnne, otwarte, zaradne i biegle władają językiem norweskim, a także mają energię i chęć pomagania innym.

Aby zostać Matkami z sąsiedztwa, wszystkie wolontariuszki muszą ukończyć podstawowy kurs szkoleniowy, który jest kompleksowym kursem prowadzonym przez krajowy sekretariat Matek z sąsiedztwa i składa się z 15 modułów. Kurs zapewnia profesjonalną wiedzę, możliwości nawiązywania kontaktów lokalnych i praktyczne doświadczenie.

Wolontariuszki Matek z sąsiedztwa korzystają przede wszystkim z trzech metod: rozmowy, budowania pomostów i tworzenia sieci kontaktów. Prowadzą wartościowe rozmowy z kobietami, przekazują istotne informacje i budują pomosty między nimi a lokalną społecznością. Wspierają także kobiety w uczestnictwie w różnych wydarzeniach, aby poszerzać sieć kontaktów oraz dzielić się doświadczeniami i wiedzą.

Po ukończeniu szkolenia nowe Matki z sąsiedztwa rozpoczynają wykonywanie swojego podstawowego zadania jakim jest docieranie do innych kobiet, wspieranie ich i jak tylko jest to możliwe, podejmowania znaczących działań i współpracy. Szerzą także wiedzę na temat inicjatywy Matki z sąsiedztwa na swoim lokalnym obszarze i przejmują odpowiedzialność za aspekty organizacyjne grupy, takie jak planowanie i organizowanie comiesięcznych spotkań oraz śledzenie celów i działań.

Na późniejszym etapie wolontariuszki Matek z sąsiedztwa są również zachęcane do podejmowania ról przywódczych i zakładania lokalnych stowarzyszeń, aby zapewnić ramy organizacyjne dla swych wysiłków i móc ubiegać się o fundusze na działania. Zapewnia to trwałość inicjatywy i jej ciągły sukces w zakresie wspierania izolowanych kobiet pochodzących z mniejszości etnicznych.

Interdyscyplinarny zespół konsultantów pro bono przygotował raport mający na celu oszacowanie wartości społeczno-ekonomicznej pracy Matek z sąsiedztwa na podstawie danych zebranych w drodze ankiety przeprowadzonej wśród wolontariuszek. W [raporcie](#) docenia się wolontariat Matek z sąsiedztwa i ich wpływ na społeczeństwo. Raport zauważa, że wolontariuszki Matek z sąsiedztwa łącznie poświęcają ponad 49 000 godzin rocznie, 16 % z nich zapewnia usługi w zakresie tłumaczeń ustnych i pisemnych, a 84 % zajmuje się doradztwem społecznym

Celem inicjatywy Matki z sąsiedztwa jest dzielenie się wiedzą, a tym, co odróżnia je od innych wolontariatów, jest to, że przekazywane przez wolontariuszki Matek informacje nie opierają się tylko na osobistym doświadczeniu, ale także na wiedzy faktycznej, zdobytej podczas podstawowego szkolenia i prezentacji.

Krajowy sekretariat Matek z sąsiedztwa oferuje na wzór francyzowy pakiet stronom, które są zainteresowane wdrożeniem inicjatywy w swoim mieście lub dzielnicy. Pakiet ten obejmuje dostęp do materiałów szkoleniowych oraz wsparcie w tworzeniu lokalnej sieci Matek z sąsiedztwa. Takie podejście pozwala na powielanie i dostosowywanie inicjatywy do różnych kontekstów lokalnych, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego standardu jakości i profesjonalizmu.

Notki biograficzne

Dr Karin AMIT jest profesorem nadzwyczajnym w Ruppin Academic Center, a od 2020 r. pełni funkcję dziekana Wydziału Zarządzania i Biznesu na tej uczelni. Jest również adiunktem w Instytucie Migracji i Integracji Społecznej. Przez ponad dekadę była przewodniczącą Sekcji Migracji i Demografii Izraelskiego Towarzystwa Socjologicznego. Jest członkiem komitetu sterującego Międzynarodowego Projektu Metropolis i częścią międzynarodowej grupy badawczej w projekcie MINTE, skupiającej się na ułatwianiu dostępu do cyfrowych narzędzi komunikacyjnych dla uchodźców. Jej zainteresowania badawcze obejmują ekonomiczną i społeczną integrację migrantów, tożsamość i poczucie przynależności migrantów, subiektywne samopoczucie migrantów, sieci społeczne i przywództwo oraz procesy podejmowania decyzji migracyjnych.

Dr Agnieszka BIELEWSKA jest socjologiem. Tytuł doktora uzyskała na Manchester Metropolitan University w Wielkiej Brytanii. Od października 2023 r. pracuje jako adiunkt w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Jej badania koncentrują się na migracjach międzynarodowych i polityce migracyjnej. Publikowała z Peterem Langiem oraz w czasopiśmie takich jak *Identities: Global Studies in Culture and Power*, *Ethnicities*, *International Migration* i *Global Network*. Jest stypendystką Marie Curie Fellowship i członkiem komitetu sterującego projektu MINTE.

Dr Marie JELÍNKOVÁ jest adiunktem w Katedrze Polityki Publicznej i Społeczne Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Karola. W ostatnich latach skupiała się w swych badaniach na integracji migrantów i wielopoziomym zarządzaniu. Zajmowała się też takimi kwestiami jak dostęp migrantów do służby zdrowia, sytuacja nielegalnych migrantów czy sytuacja ukraińskich uchodźców wojennych. Oprócz pracy akademickiej ma doświadczenie w praktyce stosowanej. Wydała ostatnio certyfikowaną *Metodologię pracy społecznej z migrantami w terenie* i wniosła duży wkład do Podręcznika na temat lokalnej integracji migrantów w Republice Czeskiej. Obecnie kieruje projektem MINTE.

Dr Mariola MAMCARCZYK jest adiunktem w Katedrze Ekonomii Stosowanej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Jest absolwentką uczelni, studiowała na Wydziale Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych. Doktorat z ekonomii uzyskała w 2017 r. w kręgu jej zainteresowań badawczych są między innymi aktywność sportowa różnych grup społecznych, rozwój in-

frastruktury sportowej i rozwój lokalny. Ponadto, jej praca koncentruje się na promowaniu różnych form aktywności fizycznej i profilaktyce zdrowotnej.

Kamil MARSZYCKI jest asystentem w Katedrze Mikroekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Magister finansów i rachunkowości, licencjat filozofii, doktorant w dyscyplinie ekonomia i finanse. Absolwent studiów podyplomowych z zakresu mediacji i innych metod alternatywnego rozwiązywania sporów oraz z zakresu doradztwa podatkowego. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na problematyce zabezpieczenia społecznego, ubóstwa, nierówności i polubownego rozwiązywania sporów. Autor publikacji z zakresu filozofii ekonomii, dochodu podstawowego i mediacji. W latach 2019-2021 członek Polskiego Stowarzyszenia Mediatorów. Od 2023 r. pełni funkcję Sekretarza Komisji Etyki Politycznej i Wolności Obywatelskich Polskiego Towarzystwa Etycznego.

Dr hab. Ewa ŚLĘZAK-BELOWSKA profesor Katedry Ekonomii Stosowanej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Od października 2020 r. jest kierownikiem katedry. Jej zainteresowania badawcze skupiają się na rynku pracy, migracji, państwie opiekuńczym, starzejącym się społeczeństwie oraz globalnej gospodarce politycznej. Uczestniczyła w licznych międzynarodowych projektach badawczych, w tym w projektach współfinansowanych przez Komisję Europejską, dotyczących takich zagadnień jak bezrobocie młodych ludzi, społeczeństwo informacyjne, praca nieformalna, ekonomia społeczna czy wsparcie dla starszych wiekiem pracowników. Jej badania i wiedza specjalistyczna obejmują także zatrudnienie, edukację, włączenie społeczne i migrację. Jest stypendystką zagranicznych instytucji naukowych takich jak Erste Stiftung w Wiedniu, Uniwersytet Europejski we Florencji, Uniwersytet Środkowoeuropejski w Budapeszcie, a także University of Limerick i Europejskiego Konsorcjum Badań Socjologicznych.

Dr Sinem YILMAZ jest analitykiem polityki integracyjnej Grupy Polityki Migracyjnej, gdzie prowadzi badania dla różnych projektów na temat polityk integracyjnych. Jej wiedza specjalistyczna obejmuje integrację na rynku pracy, integrację społeczno-kulturową, a także integrację ze względu na płeć. Jest doktorem socjologii. Dyplom uzyskała na Uniwersytecie Gandawskim, a tytuł magistra antropologii społeczno-kulturowej na Katolickim Uniwersytecie w Lowanium. Wcześniej pracowała jako starszy specjalista do spraw projektów i polityki w Europejskiej Sieci Kobiet Migrantek (ENoMW).